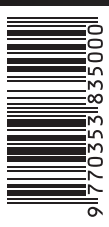

cijena 1.5 EUR

petak, 14. septembar 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1456 godina XXIX

ko sve traži legalizaciju bespravnih objekata

MINISTRI, GRADONAČELNICI, INSPEKTORI, POLICAJCI

**hapšenje
u turskoj**

**POLICIJA MEĐU
ŠKALJARCIMA**

**očaj
regionalnog
razvoja**

SVI U PODGORICU

FOKUS

OKONČANA LEGALIZACIJA BESPRAVNIH OBJEKATA:
Divlji gradovi, sela i hoteli (Branka Plamenac) 8

DANAS, SJUTRA

Nužnik nacionalne (Zoran Radulović) 11

MONITORING

OČAJ REGIONALNOG RAZVOJA:
Svi u Podgoricu (Miloš Bakić) 12

MIOMIR MUGOŠA, POČASNI OPTUŽENI:
Ko se sjeća optužnice još (Milena Perović-Korać) 16

HAPŠENJE U TURSKOJ:
Policija među škaljarcima (Zoran Radulović) 18

ALTERVIZIJA

Moć samoobmane (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

INICIJATIVA 100.000 STABALA ZA PODGORICU:
Kome smeta drveće (Predrag Nikolić) 22

DVIJE I PO DEцениJE OD OBNOVE
CRNOGORSKE PRAVOSLAVNE CRKVE:
Ugrožena sa svih strana (Veseljko Koprivica) 24

OKO NAS

SELO BLATINA - IZVOR POSVAĐAO KOMŠIJE:
Mala voda - veliki problemi (Dragana Šćepanović) 32

MONITOR U SELU ŠEKULAR:
Hidroelektrane kao svemirski brodovi (Tufik Softić) 34

OTPAD NA PRIMORJU:
Soba s pogledom na smeće (Mustafa Canka) 36

POSAD NA KRUZERU:
Nojeva barka za bijeg iz balkanske svakodnevice
(Miljana Dašić) 38

INTERVJU

MILOJKO PANTIĆ, SPORTSKI KOMENTATOR
I KOLUMNISTA IZ BEOGRADA:
Srbija je Vučićev privatni posjed (Veseljko Koprivica) 40

SVIJET

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE -
STRAH OD TRAMPA:
Nervni slom
izvršne vlasti
(Milan Bošković) 44

Bespravno su gradili
pripadnici svih
kategorija društva,
funkcioneri Vlade,
policije, predsjednici
opština, poslanici i odbornici,
predsjednici lokalnih skupština,
lideri političkih partija i partijski
funkcioneri, advokati, ambasadori,
lokalni funkcioneri, velike
građevinske kompanije, poznati
investitori, državne institucije,
umjetnici.... Ali i strani državljani,
i to masovno

STR
8-10

7. septembar 2018.
broj 1455.

31. avgust 2018.
broj 1454.

KO SE SJEA OPTUŽNICE JOŠ

Mugoša je nagrađen za doprinos radu JU Kakaricka gora, uz javnu zahvalnicu. Ko da je Marija Tereza u najmanju ruku, a ne aktuelni optuženi za pronevjeru više miliona eura iz gradske kase (cifra je van procjene tužilaštva mnogo veća). No, ko se više i sjeća te optužnice

STRANA 16

KOME SMETA DRVEĆE

Inicijativa organizacije KOD o sadnji 100.000 stabala u Podgorici naišla je prvo na odobravanje gradonačelnika. Ubrzo je, međutim, promijenio mišljenje i optužio KOD za nekooperativnost. Možda mu je zasmetala ideja da Podgorica ponovo ozeleni od para onih kompanija koje su proteklih decenija urnisale gradsko zelenilo

STRANA 22

UGROŽENA SA SVIH STRANA

Crnogorska crkva je danas marginalizovana u društvenim procesima, predmet je raznih hajki i pokušaja instrumentalizacije od strane režima, ali i raznih političkih subjekata koji pokušavaju da od nje naprave partijsku crkvu

STRANA 24

HIDROLEKTRANE KAO SVEMIRSKI BRODOVI

Hidroenergija Montenegro već do sada zaradila je više od pet miliona eura iz postojećih hidrocentrala. Osim tajkuna, koristi od toga nije vidio niko. Ponajmanje mještani sela gdje su hidrocentrale izgrađene

STRANA 34

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović
Kolumnisti:
Ferić Muhić, Milan Popović, Filip Kovačević,
Gradimir Gojer, Zoran Pusić

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

4G MREŽA

♥ In a relationship

Alcatel 3L

URBAN S

5000MIN 1000SMS
u mreži mreži ka CG mrežama

100MIN 2GB
ka CG mrežama 20GB Internet

Alcatel A3

URBAN S

5000MIN 1000SMS
u mreži mreži ka CG mrežama

100MIN 2GB
ka CG mrežama 20GB Internet

SVE TO ZA SAMO
19,9 €
mjesečno

PAR ZA PRIČU!

Za samo 19,9 eura mjesečno dobijaš dva Alcatel telefona i 2 Urban S postpaid kartice, sa 10 puta više Interneta!

BUDI URBAN, BIRAJ MTEL!

m:tel imate prijatelje!

www.alcatel.mtel.hr | 1800 10000

Facebook Twitter YouTube

Prezentovana kompanija: Mtel d.o.o. ul. Braće Radića 100, 10000 Zagreb. Sve informacije o uslugama i cijenama dostupne su na www.mtel.hr. Slike su simbolične.

SOFTVER ZA PROVJERU AUTENTIČNOSTI

UCG: TESTIRAN 91 RAD, SVI ISPRAVNI

Od dvanaestog aprila, kada je usvojena odluka o korišćenju Ithenticate softvera za utvrđivanje plagijata, Univerzitet Crne Gore (UCG) provjerio je autentičnost 91 rada, za koje su saopštili da su u redu.

Ova institucija na plagijarizam testirala je sedam doktorata, 78 magistarskih radova i šest publikacija Univerziteta.

„Ove provjere se sprovode radi sprječavanja akademskog plagijarizma na UCG. Za navedene radove, provjera putem softvera se obavlja prije dostavljanja na uvid javnosti, kako bi se, u slučaju da se utvrdi da postoje elementi koji ukazuju na plagijat, preventivno djelovalo i izvršile potrebne korekcije. Dakle, riječ je, prije svega, o prevenciji plagijarizma“, naveli su iz UCG.

Oni su dodali da Univerzitet, kao naučno-obrazovna ustanova, obavlja redovne provjere originalnosti magistarskih/ master radova, doktorskih disertacija, publikacija koje izdaje u okviru izdavačke djelatnosti, vodeći računa o opštem dobru i očuvanju integriteta akademske zajednice.

„Koristi se licencirani softver za detekciju plagijata Ithenticate, čiju licencu posjeduje UCG. Evaluaciju autorskih radova obavljaju stručna tijela na UCG: Odbor za monitoring magistarskih studija, Odbor za doktorske studije i Uređivački odbor Univerziteta“, pojasnili su u UCG-u.

Ukoliko se evaluacijom autorskih radova posumnja da ima elemenata koji bi se mogli tumačiti kao plagijat, Centar za studije i kontrolu kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore formira komisiju iz reda osoba sa akademskim ili naučnim zvanjem na UCG koja ima najmanje tri člana. Članovi tog tijela, kako je pojašnjeno, ne mogu biti osobe u akademskom i naučnom zvanju koje su prethodno napisale pozitivnu recenziju rada, mentori i članovi komisija za ocjenu i odbranu rada.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Slikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank **Važno je koja je Vaša banka.**

BROJ NELEGALNIH OBJEKATA OKO 100.000

OPŠTINE ZAHTIJEVAJU PRODUŽENJE ROKA ZA LEGALIZACIJU

Zajednica opština Crne Gore pokrenula je inicijativu za produženje roka za legalizaciju bespravno podignutih objekata i za izradu započete planske dokumentacije, za šta je neophodna izmjena Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U Odboru za prostorno planiranje smatraju da rokovi treba da budu do 31. marta naredne godine, iako je prema nedavno izmijenjenom zakonu planska dokumentacija trebala da bude donesena najkasnije do prvog oktobra ove godine, a rok za legalizaciju objekata istekao je 16. jula.

Ministar održivog razvoja i turizma **Pavle Radulović** kazao je da, nakon stupanja na snagu novog Zakona o planiranju, neće biti produženja rokova.

O predlogu Zajednice opština do srijede su se trebali izjasniti članovi Odbora iz Podgorice, Nikšića, Budve, Mojkovca, Pljevalja i Berana.

Odlukom o inicijativi za izmjenu i dopunu Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, koja je u donijeta u utorak na elektronskoj sjednici, traži se izmjena člana 217 važećeg zakona, kojim je propisano da će planska dokumenta, čija izrada i donošenje su započeti do dana

stupanja na snagu Zakona, biti doneseni najkasnije do 1. oktobra, te da će nakon isteka tog roka, po sili zakona, biti obustavljena njihova izrada.

Iz Odbora ističu da je znatan broj lokalnih planskih dokumenata i dalje u izradi. Oni podsjećaju da od njihovog donošenja zavisi dalji ekonomski i ukupni razvoj područja. Stoga, kako dodaju, produženje roka za izradu započete planske dokumentacije smatraju neophodnim.

„Imajući u vidu da je očekivano vrijeme donošenja Plana generalne regulacije Crne Gore 2020, te da će raspoloživi kapaciteti državne uprave biti usmjereni na njegovo donošenje, potrebno je omogućiti kontinuitet prostornog planiranja na područjima u zahvatu lokalnih planskih dokumenata“, navodi se u Inicijativi.

Prema statistici Uprave za nekretnine, u Crnoj Gori izgrađeno je oko 40.000 bespravnih objekata, dok prema podacima baziranim na studiji slučaja, a prema informacijama kojima raspolaže MORT ovaj broj je znatno veći i kreće se do 100.000 objekata. Iz Ministarstva navode da je do sada podnijeto 49.013 zahtjeva za legalizaciju, te da mogućnost produžavanja roka ne razmatraju.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

EU OD NAREDNE GODINE BEZ POMJERANJA KAZALJKI

Evropska komisija objavila je u četvrtak predlog za ukidanje polugodišnjeg pomjeranja sata u Evropskoj uniji u 2019. godini, dajući državama članicama slobodu da odluče žele li zadržati ljetnje ili zimsko računanje vremena.

„Moramo prestati s tim pomjeranjem kazaljki“, rekao je predsjednik Evropske komisije Žan Klod Junker, istakavši da zemlje članice EU imaju pravo izbora o tome da li će iz prakse ukinuti pomjeranje sata.

Anketa koju je Evropska komisija sproveda na ovu temu, a u kojoj je učestvovalo 4,6 miliona ljudi, većina se izjasnila protiv pomjeranja kazaljki.

Prema pisanju evropskih medija, skoro je izvjesno da će pomjeranje kazaljki biti ukinuto, ali se ne zna kada.

„Već je sada jasno da promjene računanja vremena u šestomjesečnom ritmu ne ispunjavaju cilj zbog kojeg su uvedene. Ušteda energije je zanemariva“, kazali su iz Evropske komisije.

Pomjeranje časovnika početkom godine ukinuto je u Rusiji, a Turska je prošle godine uvela stalno ljetnje računanje vremena.

Cijela EU pomjera kazaljke zajedno od 1996. godine, a u Njemačkoj je ljetnje računanje vremena uvedeno 1980. Ljetnje računanje vremena u Crnoj Gori počinje u posljednjoj nedelji marta, završava se posljednje sedmice oktobra. Pomjeranje kazaljki kod nas je prvi put uvedeno 27. marta 1983.

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.
PREVENCIJA.

f Zanju

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ POSVIJEDITI RAK DOJKE

PRAVA PRIČA

UDRUŽENJE POZORIŠNIH KRITIČARA I TEATROLOGA Crne Gore je jedno od rijetkih udruženja koje se oglasilo i javno komentarisalo anomalije u kulturi. Oni su saopštili da je ostavka **Branimira Popovića** na mjesto umjetničkog direktora CNP-a ruganje javnom interesu u kulturi i pozorišnoj javnosti.

„Branimir Popović otišao je sa položaja umjetničkog direktora CNP-a onako kako je na njega i došao i kako je djelovao tokom svog mandata – bez objašnjenja upućenog javnosti. Nakon što se ‘prošetao’ kroz ovu funkciju trošeći po automatizmu dodjeljivana budžetska sredstva na uglavnom loš i beznačajan repertoar i neuspješne pokušaje imitacije komercijalnih pozorišta, kompromitujući društvenu misiju nacionalnog pozorišta, odbijajući da iskomunicira sa javnošću svoje repertoarske ideje i ne pokazujući ničim da razumije svoju odgovornost – Branimir Popović je na sopstveni zahtjev i bez obrazloženja formalno razriješen dužnosti prije isteka mandata, prepuštajući nam da nagađamo koji su istinski razlozi te ostavke, i da sumnjamo da su principijelne i umjetničke prirode”, navodi se u saopštenju Udruženja.

PLUS

HERCEGNOVSKI STRIP FESTIVAL doživio je svoje 12. izdanje. Otvoren je 9. a zatvoren 12. septembra koncertom beogradske grupe *Artan Lili*. I ove godine HSF je imao bogat i šarenolik program i očuvao reputaciju jedne od bitnijih manifestacija na domaćoj kulturnoj sceni. Niz specijalnih gostiju boravilo je u Herceg Novom – kao što su hrvatski umjetnik **Robert Solanović** koji radi za DC Comics, svjetski poznati marketinški stručnjak u strip stvaralaštvu **Kris Tompson**, strip umjetnici iz Italije i zvijezde *Disneya* i *Bonelli editora* – braća **Lorenzo** i **Alessandro Pastrovikio**, **Volter Venturi** i **Dovito Nučo** – strip crtači koji stoje iza čuvenih likova među kojima su i Zagor, Teks, Dilan Dog i stalni autori najpoznatije italijanske izdavačke kuće *Bonelli Editore* i mnogi drugi.

STO DVA LJEKARA napustila su javni zdravstveni sistem Crne Gore u posljednje četiri godine, saopšteno je iz Sindikata doktora medicine.

Najveći broj ljekara novi radni odnos zasnovao je u privatnim zdravstvenim ustanovama, dok je određeni dio nastavio rad u inostranstvu. Ljekari koji su radni odnos zasnovali u inostranstvu uglavnom su se odlučili za Njemačku, Švajcarsku, Švedsku i Austriju. Od država u regionu, ljekari su odabrali Srbiju i Sloveniju. Ministar zdravlja Kenan Hrapović, nedavno je saopštio da u crnogorskom zdravstvenom sistemu radi 1,66 hiljada ljekara, što je za 311 više u odnosu na 2013. godinu.

„To znači da je broj ljekara na hiljadu stanovnika od 2013. godine sa 2,1 porastao na 2,6 u ovoj godini”, rekao je Hrapović ranije u parlamentu odgovarajući na pitanje u vezi sa masovnim migracijama obučenih i kvalifikovanih zdravstvenih stručnjaka. Kakva bi statistika bila tek da ljekari ne odlaze.

MINUS

SUDOVI u Crnoj Gori ne poštuju izvršne sudske presude – to su u pismu Evropskom sudu za ljudska prava naveli predstavnici bivših radnika, okupljeni u NVU *Radoje Dakić*. Zatražili su od Suda u Strazburu da da nalog crnogorskim sudovima, i institucijama zakonodavne i izvršne vlasti da valjano i u najkraćem roku isplate potraživanja svih oko 1.800 radnika, danas povjerilaca bivše fabrike mašina.

U pismu koje su Evropskom sudu, ispred ovog NVU, napisali njegovi predstavnici **Vojislav Perazić** i **Momir Ivanović** napominje se da su suočeni sa lošom zaštitom ljudskih prava, nema izvršenja sudskih presuda, kao i da su ugrožena socijalna prava bivših radnika.

Napominju da već 12 godina bivši radnici ne mogu naplatiti svoja potraživanja po osnovu presuda, a da je više od 500 njih u međuvremenu preminulo.

Divlji gradovi, sela i hoteli

Bespravno su gradili pripadnici svih kategorija društva, funkcioneri Vlade, policije, predsjednici opština, poslanici i odbornici, predsjednici lokalnih skupština, lideri političkih partija i partijski funkcioneri, advokati, ambasadori, lokalni funkcioneri, velike građevinske kompanije, poznati investitori, državne institucije, umjetnici.... Ali i strani državljani, i to masovno

Sa ponosom mogu da kažem da uz sve opstrukcije, imamo oko 50.000 prijavljenih objekata za legalizaciju", kazao je ministar turizma i održivog razvoja **Pavle Radulović** na konferenciji za medije krajem jula, nakon isteka zakonskog roka za podnošenje zahtjeva za legalizaciju bespravno sagrađenih objekata.

Ima li mjesta ponosu za čelnika Ministarstva održivog razvoja i turizma koje snosi najveći dio odgovornosti što su desetine hiljada građana Crne Gore decenijama kršili propise koji definišu postupak izgradnje objekata, nepovratno devastirali prostor, izbjegavali obaveze prema državi i uzurpirali položaj i okoliš onih građana koji su poštovali zakon.

Ima li mjesta ponosu što se tek polovina građana

koji su nelegalno gradili odazvala apelu Vlade i njenih službi. Prema informacijama koje su nerijetko plasirane iz Radulovićevog ministarstva, u Crnoj Gori ima oko 100.000 divlje sagrađenih objekata.

Broj nelegalnih objekata uvećan je nakon akcije bivšeg ministra Branimira Gvozdenovića, „Stop divljoj gradnji“ i drugim fingiranim pokušajima suzbijanja ove pošasti, izmjenama Krivičnog zakonika i uvođenja bespravne gradnje u zonu krivične odgovornosti za koju je zapriječena kazna zatvorom od 6 mjeseci do 5 godina.

Nije poznato da je neko od ovih 50 hiljada prestupnika završio u zatvoru za ovo krivično djelo.

Potpisivan je i memorandum trojke na „vrhu“, ministra Gvozdenovića, VDT Ranke Čarapić i direktora Uprave

policije, Veselina Veljovića o saradnji u sprečavanju, otkrivanju i gonjenju izvršilaca krivičnih djela bespravne gradnje, ili „neformalnih objekata i naselja“ kako im se tada tepalo.

Uprkos tome broj nelegalnih graditelja bio je sve veći, rastao je do te mjere da je divlja gradnja dostigla stepen normalnosti. Počev od gradnje kuceraka po selima i predgrađima većih naselja kojima su građani rješavali probleme stanovanja, pa do ekspanzije nelegalne gradnje na najatraktivnijem prostoru Crnogorskog primorja, na prostoru Boke koja je pod zaštitom UNESCO-a, unutar starih primorskih gradova, nacionalnih parkova i turističkih mjesta na sjeveru države.

Spiskovi podnijetih zahtjeva za legalizaciju nelegalnih objekata po opštinama daju nevjerovatne podatke o tome ko je šta nezakonito gradio po Crnoj Gori.

Najveći broj divljih graditelja „poslovao“ je u glavnom gradu Crne Gore, u sjedištu državne administracije. Nelegalne objekte prijavilo je 11.842 građanina Podgorice.

Visoko mjesto drži i Opština Bar sa 8.320 građana koji su se ogriješili o zakon. Slijedi Herceg Novi sa 4.490 zahtjeva, zatim Ulcinj, sa 3.350. Sasvim neočekivano peto mjesto na ovoj listi pripalo je Budvi, sinonimu bespravne gradnje, po kojoj je uveden novi izraz za degradaciju prostora – budvanizacija. U Kotoru je prispjelo 2.894 zahtjeva za legalizaciju, u Tivtu 1.966,... i tako redom do ponosnih 50 hiljada.

Poslije ovih podataka i imena koja su se našla na spiskovima nelegalnih graditelja postavlja se pitanje šta su radili nadležni državni organi dok su desetine hiljada ljudi zidali, često i na državnoj zemlji i prema svojim potrebama i po svom ukusu oblikovali i nepovratno uništili prostor crnogorskih gradova i naselja.

Spovedeni postupak legalizacije pokazao je neshvatljivu neefikasnost državne administracije i visok nivo korupcije, posebno inspeksijskih službi koje su djelovale iz Vladine Uprave za inspeksijske poslove u

Podgorici.

Podignuta su nelegalna naselja, turistički kompleksi, hoteli...Stvorena je atmosfera potpune anarhije i građanske neposlušnosti, u kojoj su divlji graditelji imali samo jednu obavezu, da glasaju partiju na vlasti.

Bespravno su gradili pripadnici svih kategorija društva, funkcioneri Vlade, policije, predsjednici opština, poslanici i odbornici, predsjednici lokalnih skupština, lideri političkih partija i partijski funkcioneri, advokati, ambasadori, lokalni funkcioneri, velike građevinske kompanije, poznati investitori, državne institucije, umjetnici....Ali i strani državljani, i to masovno.

U vrijeme dok je bio potpredsjednik vladajuće partije, drugi čovjek po uticaju u državi, Svetozar Marović je bio i divlji graditelj. Sada je podnio zahtjev za legalizaciju oko 1.000 kvadrata stambenog prostora svoje familije.

I porodica premijera Duška Markovića posjeduje nekretnine izgrađene bez građevinske dozvole. Premijerova supruga Nata Marković vlasnica je zajedno izgrađene porodične kuće u Podgorici na koju je u katastru upisan teret – nema građevinsku dozvolu.

• PONOSAN: Pavle Radulović, ministar turizma i održivog razvoja

Najveći broj divljih graditelja „poslovao“ je u glavnom gradu Crne Gore, u sjedištu državne administracije. Nelegalne objekte prijavilo je 11.842 građanina Podgorice. Visoko mjesto drži i opština Bar sa 8.320 građana koji su se ogriješili o zakon. Slijedi Herceg Novi sa 4.490 zahtjeva, zatim Ulcinj, sa 3.350. Neočekivano, peto mjesto na ovoj listi pripalo je Budvi

Nije poznato da li je podnijela zahtjev za legalizaciju.

Međutim, najjači utisak nevjerice izazvao je podnesak Božidara Vuksanovića za legalizaciju bespravno sagrađene vikendice na Žablaku. Vuksanović je donedavno bio na čelu Uprave inspeksijskih poslova, zadužene za sprečavanje nelegalne gradnje. U toj ulozi je početkom prošle godine, kao član Vladine delegacije, pored ministra pravde Zorana Pažina i ministra Radulovića bio u posjeti Ulcinju, u jednoj u nizu propalih akcija države u borbi protiv bespravne gradnje, odakle se krenulo u rušenje nelegalnih objekata. Možda je moglo i sa Žablaka, turističkog centra na sjeveru Crne Gore, u kome je nelegalna gradnja vikendica bila manir državnih funkcionera.

Divljom gradnjom može se pohvaliti i potpredsjednik Vlade Rafet Husović, lider BS-a, čiji su nasljednici vlasnici bespravno sagrađenog hotela *Esmeralda* u Ulcinju.

Kad su hoteli u pitanju, jedan je sagradio i funkcioner lokalne uprave u Ulcinju, Jakup Murati, suprug šefice ulcinjskog tužilaštva Ferihe Muratović. Hotel *London*, smješten u blizini zgrade Opštine, prijavljen

je za legalizaciju.

Stigao je i zahtjev za uvođenje u legalne tokove budvanskog hotela Astorija, sagrađenog bez građevinske dozvole u gradskom jezgri Starog grada u Budvi. Zahtjev je podnio vlasnik hotela, Nikola Perović.

Hotel *Astorija* je primjer devastacije zaštićenog spomenika kulture, uzurpacije prostora i oštećenja srednjovjekovnih budvanskih bedema, na koji su ostale gluve i nijeme sve nadležne državne institucije.

Poznati biznismen Veselin Barović podnio je zahtjev za legalizaciju dijela bespravno dograđene Vile *Manojlović* na Slovenskoj plaži, nekadašnjoj zadužbini bračnog para iz Beograda, koju je na volšeban način kupio.

Šta reći za obične građane kada su kvadrati na divlje gradili bivši gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša i predsjednici opština Nikšić i Budva, Veselin Grbović i Rajko Kuljača.

Dali su primjer koji su ostali sa zadovoljstvom slijedili.

U istom je društvu i dugogodišnji funkcioner Agencije za nacionalnu bezbjednost Duško Golubović, sa svojom nelegalnom vikendicom na Žablaku. Sa kojeg stiže i zahtjev Rajka Kovačevića, bivšeg šefa kabineta nekadašnjeg premijera Mila Đukanovića za regulisanje statusa njegove kuće za odmor.

Apsurdnih primjera o razmjerama bespravne gradnje ima na pretek, čak je i zgrada Centra bezbjednosti u Bijelom Polju sagrađena bez građevinske dozvole.

Veliki investitori i strateški partneri Vlade iskoristili su haotičnu situaciju i oprobali se u bespravnoj gradnji luksuznih nekretnina na

• NIJE POZNATO DA LI JE PODNIJELA
ZAHTJEVA ZA LEGALIZACIJU: Premijerova supruga Nata Marković, vlasnica porodične kuće u Podgorici koja nema građevinsku dozvolu

posebno atraktivnim lokacijama.

Veći broj zahtjeva za legalizaciju stanova na Zavali stiže od kompanija *Stratex* i *Astra Montenegro*. Što znači da je znatan dio preskupih kvadrata podignutih na poznatom Rtu Zavala, izgrađen bez građevinske dozvole, što državne službe nisu ustanovile.

U procesu legalizacije učestvuje i ruski tajkun Oleg Deripaska, vlasnik raskošnog ljetnikovca na Rtu Platamuni. Očekuje legalizaciju luksuzne vile i manjih pomoćnih prostora.

Kontroverzni biznismen Brano Mićunović odlučio je da skine teret bespravnog objekta sa svog solitera izgrađenog u Miločeru.

Divlje se gradilo i na Svetom Stefanu pokazuje zahtjev za legalizaciju nelegalno izgrađenog restorana u elitnom ljetovalištu.

Nije odoljela ni velika hotelska kuća *HG Budvanska rivijera* iz koje dolazi više zahtjeva za legalizaciju bespravno sagrađenih nekretnina.

Zatim Hotelska grupa *Belvi* u Bečićima, hoteli *Šajo* u Petrovcu...

Kompanija *Njega Turs* želi legalizaciju hotela AS u Perazića Dolu. Nedostaje prostor da se navedu mnogobrojni hotelijeri koji su svoje objekte izgradili i uveli u posao, a da državi nisu platili šta joj sleduje.

Javio se i biznismen Zoran Bećirović sa zahtjevom za legalizaciju divlje podignutog *Carskog sela*, na brdu iznad Svetog Stefana. Da, i to je bilo moguće, da neko ruši brdo, sagrađi na desetine zgrada bez građevinske dozvole, a da ga građevinski inspektori nikada ne posjete. Legalizaciju svog dijela *Carskog sela* traži i kompanija *Trejdjunik*, članica budvanske kriminalne grupe, potpisnica sporazuma o priznanju krivice za štetu nanijetu budžetu Opštine Budva u iznosu od 19 miliona eura.

Gotovo sve budvanske građevinske firme, gradile su i na divlje, kao i one u Bokokotorskom zalivu, u Perastu, Prčnju, Orahovcu, Dobroti, Škaljarima.

Kao divlji graditelj legitimisao se i poznati muzičar, Goran Bregović, koji želi da legalizuje par desetina kvadrata na svojoj kući u Perastu.

Proces legalizacije politička je odluka prije svega. Razloga je više, kupovina socijalnog mira i punjenje državne kase. Očekuje se prihod od više miliona eura zbog kojih trlja ruke ministar Pavle Radulović.

Sve ostale akcije ionako su bile neuspješne. Sudbina 33 krivična postupka koji se vode zbog krivičnog djela građenja objekta bez građevinske dozvole – biće obustavljanje, saopšteno je u junu na skupštinskom Odboru za politički sistem.

Započeti postupci biće obustavljeni – objekti će biti legalizovani. To je epilog višegodišnje „borbe“ države protiv divljih graditelja, protiv korupcije državne administracije, nepovratne degradacije prostora i nepopravljivog urbanog nereda koji će ostati.

Branka PLAMENAC

Najjači utisak ostavlja podnesak Božidara Vuksanovića za legalizaciju bespravno napravljene vikendice na Žablaku. Vuksanović je do nedavno bio na čelu Uprave inspekcijских poslova, zadužene za sprječavanje nelegalne gradnje

Nužnik nacionale

Piše: Zoran RADULOVIĆ

Tajna je otkrivena!

Mjesec dana je sve znano i neznano pokušavalo dokučiti kakva je to velika nužda natjerala Vladu da, ničim izazvana, ponudi aerodrome u Podgorici i Tivtu u višedecenijski zakup. Za male pare. Još manje investicije. Sve rizikujući mir u kući (čitaj – vladajućoj koaliciji). Pa ako se neko javi – javio se.

Onda je ministar Osman Nurković, u posljednjim trenucima takozvane javne rasprave, odlučio da nam otvori oči. Premijer Marković je, tvrdi ministar, bio potpuno u pravu kada je – još prošle godine – presudio da je aerodrom u Tivtu „zastiđe“ Crne Gore. Jeste zastiđe, potvrdio je Nurković. Zato je, kaže, kriva uprava Aerodroma. Ministar je potom puku predočio krunkski dokaz: „Imaju 25 miliona eura na računima (misli na JP Aerodromi CG), a godinama ne ulažu u

najosnovnije stvari. Ne možemo dozvoliti da neko ko ulaže stotine miliona eura u turističke investicije čeka po dva sata na aerodromskoj pisti na ulazak u avion ili da ne može da ode u toalet!”

To je dakle to. Toalet. Narodski – nužnik. Njega aktuelna vlast nije uspjela napraviti za dvije godine mandata. Za 12 godina vladavine u nezavisnoj državi. I 15 od kada su crnogorski aerodromi u crnogorskim rukama. Uz još 13 godina koliko je DPS gospodario vaskolikom Crnom Gorom bauljajući kroz

ruševine bivše Jugoslavije (pa tzv. SRJ i SCG).

E da smo makar taj „toalet“ donijeli sa Čilipa, ono kad smo iz Konavala donosili sve što nije bilo za nebo vezano. Sto godina od Podgoričke skupštine, već trideset od antibirokratske revolucije održane na istom mjestu, a fali klozet na Tivatskom aerodromu. Zaludu pare, moć i masa odanih podanika. Džaba pohvale Brisela i Vašingtona. Uzalud investitori iz zemalja Alijanse u redovima čekaju da im pružimo priliku za male i velike investicije. Ne da se regionalnom lideru da razriješi

gorući problem male i velike nužde na jednom od dva aerodroma u državi.

Zbog toga treba naći nekoga ko će nas riješiti bijede za narednih 25 - 30 godina. Što mari što će taj – a neki šapću kako već znaju ko je i odakle je – pri tome zaraditi nekih 250 - 550 miliona. Samo neka nas spasi onoga zastiđa. Obraz je u pitanju.

Pošto smo dogurali dotle da moramo braniti vlast od nje same, valja podsjetiti i ministra Nurkovića da u vladajućoj družini ima i onih koji znaju kako se radi sa nužnicima, i to za puno manje od 25 miliona. Neka se raspita o Budvanima koji su za nepunih 300 hiljada (precizno 278.345 eura) napravili javni WC na petrovačkom šetalištu. Čuje se, doduše, da još nije u funkciji. Bolje je, zato, da se mi držimo aerodroma.

Za one malobrojne koje nije impresioniralo objašnjenje ministra saobraćaja o razlozima zbog kojih bi oba crnogorska aerodroma – rijetko vrijedan i nenadoknativ resurs u rukama države – trebalo dati u višedecenijski zakup, širu verziju istog ponudio je ministar finansija Darko Radunović. Bilo bi lijepo prepričati, ali nije jednostavno. Zato citat: „Osnovni razlog predloga odluke Vlade da aerodrome da na koncesije je uvjerenje da će taj projekat značajno i na najefikasniji način unaprijediti nivo usluga koje se pružaju aviokompanijama i doprinijeti privlačenju novih aviokompanija i otvaranju tržišta za nove putnike”. Šta bi to moglo da znači za Crnu Goru i njene stanovnike?

Time se ministar nije bavio. Nego je, pokušavajući da predoči kako je za državu neisplativo da i dalje upravlja svojim aerodromima, javnosti predočio krajnje problematičnu računicu: „U crnogorski budžet je u posljednjih deset godina od Aerodroma Crne Gore u formi dividende uplaćeno ukupno 6,3 miliona eura”. To je dobar argument, hrabrio je Radunović samoga sebe. Računajući da se niko neće sjetiti da pita – šta na računima Aerodroma rade onih 25 miliona koje je dan ranije pominjao ministar Nurković. Makar još 20 koje im, voljom iste Vlade, duguje nacionalni avioprevoznik. I sve ono što su od Aerodroma zaradili, zajmili ili otieli znani i neznani funkcioneri i privilegovani simpatizeri vladajuće koalicije.

Sada nam Vlada sopstvenu nesposobnost predstavlja kao ključni argument zbog koga bi trebalo da aplaudiramo njihovom naumu da nas „oslobode” brige za aerodrome, prebacujući budući profit iz državnih u privatne džepove. U tu svrhu spremni su da se služe neistinama i da pokušaju praviti budale – i od nas i od sebe. Nužda im je.

» **Vlada sopstvenu nesposobnost predstavlja kao ključni argument zbog koga bi trebalo da aplaudiramo njihovom naumu da nas „oslobode” brige za aerodrome, prebacujući budući profit iz državnih u privatne džepove**

Svi u Podgoricu

• CILJ I ZA PRIMORCE: Podgorica

Glavni grad Crne Gore može se podijeliti na dvije grupe: one koji misle da od „irvasa” više ne može da se živi i one koji kažu da su među „Cikotiće” došli silom nasramotu. Kako se stvari odvijaju, nadjačaće ovi drugi. Ostatak Crne Gore postaće zbir malih, rasutih nevidboga u kojima umiru starci.

Već na popisu 2011. Podgorica je činila trećinu Crne Gore. U državni sa 620 hiljada stanovnika, u glavnom gradu živjelo je blizu 186 hiljada. Samo pet godina kasnije, podgorički opštinski činovnici tvrdili su da se ta brojka mijenja iz dana u dan. Tadašnji menadžer Glavnog grada, Dragutin Đeković, kazao je u ljeto 2015. da u Podgorici živi 250.000 ljudi. Prema njegovom objašnjenju, na osnovu broja zdravstvenih knjižica i drugih parametara koje pokazuju gradske službe, „procentualni priliv stanovništva u Podgorici je oko sedam, osam odsto na godišnjem

Grdnu sliku o velikom dijelu Crne Gore daju i podaci o prirodnom priraštaju. Tokom prve polovine ove godine zabilježeno je da u 17 od 23 opštine više ljudi umire nego što se rađa. Tokom prvih sedam mjeseci ove godine broj stanovnika glavnog grada porastao je za 1.298

nivou”.

Prema podacima Zavoda za statistiku u Podgoricu se prošle godine doselilo 2.027 ljudi. Ta brojka odnosi se samo na one koji su se uredno odjavili iz matičnih i prijavili u podgoričku opštinu. Ne zna se koliko je onih koji su se doselili „nezvanično”, ali, izvjesno, nije mali.

Tokom 2017. u Podgoricu se doselilo najviše Bjelopoljaca - 317, pokazuju Monsatovski podaci o migracijama po opštinama. Na drugom mjestu su Nikšićani - njih 277

odlučilo je da se doseli u glavni grad. Da nije tačno da samo sjevernjaci ljube Podgoricu pokazuje podatak da su na trećem mjestu po broju doseljenih - 159 stanovnika Bara. Slijede oni koji su stigli iz Pljevalja - 155, Berana - 152, Danilovgrada - 151, Cetinja 122, Kolašina - stotina. Brojke koje pokazuju koliko se ljudi iz ostalih opština, tokom prošle godine preselilo u Podgoricu je ispod sto. Među njima su 73 stanovnika Rožaja, ali i 87 ljudi iz Budve.

Grdnu sliku o velikom dijelu

Crne Gore daju i podaci o prirodnom priraštaju. Tokom prve polovine ove godine zabilježeno je da u 17 od 23 opštine više ljudi umire nego što se rađa. Kao i obično, prednjače Pljevlja. Negativan prirodni priraštaj u toj opštini je 144. Na Cetinju je razlika između rođenih i umrlih 62 u korist umrlih, u Herceg Novom 45, u Ulcinju 36, Danilovgradu 22, Mojkovcu 19, Beranama 16, Kolašinu i Nikšiću po 15, Šavniku i Žabljaku po deset, Plužinama devet, Bijelom Polju, Andrijevici i Gusinju po osam, Kotoru - četiri, Plavu - jedan.

U samo šest opština u Crnoj Gori više se ljudi rađa nego što umire. Najviši prirodni priraštaj je u Podgorici 403, Budvi 85, Rožajama 64, Baru 23, Tivtu 18 i Petnjici - pet.

Tokom prvih sedam mjeseci ove godine u Podgoricu se doselilo 1.486 ljudi, odselilo se njih 591. Saldo: 895. Ako se doda brojka 403, koliki je prirodni priraštaj, broj stanovnika glavnog grada porastao je za 1.298.

Sabiranje negativnog prirodnog priraštaja i razlike između brojeva doseljenih i odseljenih, pokazuje grozne podatke o nekim opštinama. Najgore, trenutno, stoji Bijelo Polje. Premda je prirodni priraštaj u tom gradu u „malom” minusu od osam osoba, broj odseljenih od 310 - ukupno 318 - dovodi taj grad na prvo mjesto među one koji se u Crnoj Gori značajno smanjuju. Sistematski, najgore stoje Pljevlja, koja su u ovoj računici na drugom mjestu. Sa priraštajem od -144 i razlikom u broju doseljenih i odseljenih od -165 u prvih pola godine, ovaj grad se smanjio za 309 ljudi. Slični podaci ponavljaju se godinama, Pljevlja odavno izumiru. Na trećem mjestu je Nikšić sa 187 odseljenih i prirodnim priraštajem -15. Zajedno - 202. Slijede Berane sa 169 odseljenih i prirodnim priraštajem od -16, što znači da je od početka godine smanjeno za 185 ljudi. Na Cetinju je negativni prirodni priraštaj 62, odselila se 101 osoba. Zajedno, minus za prijestonicu iznosi 163.

Naravno da imamo strategiju. Dugoročnu. Strategija regionalnog

razvoja Crne Gore za period 2014-2020. usvojena je u junu 2014. godine. Strateški cilj je postizanje ravnomjernijeg socio-ekonomskog razvoja svih jedinica lokalne samouprave i regiona, zasnovanog na konkurentnosti, inovativnosti i zapošljavanju. Fino štivo.

„Strategija regionalnog razvoja Crne Gore za period 2014-2020. godina vezuje se za dokument *Pravci*

razvoja Crne Gore 2013-2016, koji se operacionalizuje kroz tri ključna pravca: pametan, održivi i inkluzivni rast, koji treba da doprinese dostizanju veće zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije u zemlji”, piše pri početku dokumenta. Ne zna se šta ljepše cvjeta „pametan rast” ili „zaposlenost”. Čudo jedno kako buja Nikšić kad se otvori novi veliki *Voli* i zaposli 50 ljudi, uglavnom prodavačica.

Izvještaj o sprovođenju strategije Vlada usvaja svake godine. Radi se, u tom dokumentu iz 2016. godine, recimo, ima čak 125 strana.

Stopa nezaposlenosti na nivou države povećana je sa 14,95 odsto na kraju 2014. godine na 17,24 na kraju 2015. godine, u istom periodu stopa nezaposlenosti u Sjevernom regionu povećana je sa 22,22 na 26,45 procenata. U središnjem regionu povećanje stope nezaposlenosti je sa 12,77 na 14,55, a u Primorskom regionu sa 11,98 na 13,32 odsto. Tako se, pokazuje Izvještaj, regionalni razvoj očituje povećanjem nezaposlenosti. Pa budi pametan.

„Iz ugla alokacije sredstava po regionima Crne Gore, u prednosti je Sjeverni region sa najvećim iznosom *realizovanih* ulaganja, 46 odsto ukupnih ulaganja realizovanih u 2015. godini, što se najvećim dijelom pripisuje projektima u oblasti energetike i energetske efikasnosti

Nebojša Babović
šef Biroa za
odnose sa
javnošću Opštine
Berane: „Najmanji
zajednički sadržilac
svih sistema u kojima
nema regionalnog
razvoja je autistična
država okrenuta
potrebama političkih
činilaca na vlasti, od
lokala do vrha”

i izgradnji dionice Smokovac-Mataševo autoputa Bar-Boljare". Autoput spada u održivi rast i računa se u regionalni, ne u razvoj čitave države. Još je interesantnija priča o ulaganjima u „oblasti energetike i

rijekama i livadama.

„Ako kažem da je potrebno razvijati Sjever kroz valorizaciju resursa u poljoprivredi i turizmu, vjerovatno sam upotrebio sve fraze koje se mogu čuti u javnosti kada se

Najgore, trenutno, stoji Bijelo Polje. Premda je prirodni priraštaj u tom gradu u „malom“ minusu od osam osoba, broj odseljenih od 310 - ukupno 318 - dovodi taj grad na prvo mjesto među one koji se u Crnoj Gori značajno smanjuju

energetske efikasnosti”, što se, ako je vjerovati očinjem vidu, odnosi na izgradnju mini elektrana od kojih građani sjevera prokukaše. Čisto čovjeku irvasu dođe da kaže - fala na regionalnom razvoju.

Ovoga ljeta vlada je krenula odlučno. Usvojila je Predlog akcionog plana za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore od 2014 do 2020, kojim su za ovu godinu predviđena sredstva od oko 795 miliona eura.

Dvjesto miliona za dionicu puta Bar – Boljare i „veliki dio sredstava za energetske sektor i infrastrukturu“. I evo ga opet energetske sektor. Pošto nema na vidiku ni hidroelektrana ni bloka dva Termoelektrane, opet će ulaganja u energetske sektor donositi boljitak građanima sela po sjeveru otimanjem rijeka. Akcioni planovi „investitorima“ u zube ne gledaju. BDP će zabilježiti rast i sa žednim

govori o problemu nestanka većeg dijela Crne Gore. To su potpuno promašene fraze, jer poljoprivreda i turizam mogu biti samo pomoćne ekonomske djelatnosti u 21. vijeku”, kaže za Monitor Nebojša Babović, šef Biroa za odnose sa javnošću Opštine Berane, naglašavajući da je riječ o njegovim ličnim stavovima.

On ističe da živimo u vremenu komunikacione revolucije, gdje je praktično nebitno na kom kraju svijeta se živi da bi se sklopio posao. „Svijet se drastično promijenio u posljednjih dvadeset godina i o tome moramo da pričamo. Najveće firme današnjice nisu ni postojale prije samo 30 godina, a mi i danas ponavljamo fraze koje je vrijeme pregazilo. Čak i izgradnja autoputa ne garantuje ništa, osim da će se proces iseljavanja ubrzati”, smatra Babović. On kaže da primjer evropske Hrvatske govori da je nakon

izgradnje autoputa samo ubrzano praznjenje Dalmacije, pa i Slavonije kroz koju prolazi stari jugoslovenski autoput.

„Najmanji zajednički sadržilac svih sistema u kojima nema regionalnog razvoja je autistična država okrenuta potrebama političkih činilaca na vlasti, od lokalna do vrha. Državni funkcioneri zaduženi za razvoj okrenuti su isključivo zadovoljavanju pojedinačnih potreba svojih glasača. A kada je sve podređeno glasačima, onda se i ulaže samo u marketinške svrhe, u infrastrukturu koja lijepo izgleda na posteru, ali ne stvara zaradu”.

Prema Babovićevom mišljenju ljudi koji bi da rade su bačeni u zapećak i da smo daleko od sredene države. „Ne ulaže se u kvalitetno obrazovanje, iako je ono dokazano najbrži put do razvoja što nam pokazuju Estonija, Singapur ili Finska. Teška politizacija društva je dovela do toga da najsposobniji i najvrjedniji ljudi traže priliku u sistemima gdje se rad i znanje cijene. Zato mislim da prije izgradnje drumova, kao društvo moramo pružiti šansu ljudima. Ljudima koji žele da se bave poslovima koji su potrebni 21. vijeku, bez obzira za koga glasaju”.

Sumorna slika Berana o kojoj priča Babović zajednička je za većinu opština u Crnoj Gori: „Berane je danas izdržavana opština bez privrede i što je najgore bez nade. Odvija se ubrzan proces iseljavanja aktivnog stanovništva. Posljedice su da uskoro praktično neće biti obrazovanog stanovništva koje kreira razvojni ambijent, a ni radnika čak ni za najjednostavnije poslove”.

Za kompletiranje ove priče, pored podataka o tome koliko se Crne Gore sliva u Podgoricu, bile bi potrebne i brojke koje pokazuju koliko ljudi odlazi van granica Crne Gore. A njih nema. Praznih kuća u Crnoj Gori neuporedivo je više od novoizgrađenih stanova po glavnom gradu. Kojih nije malo.

Miloš BAKIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknade (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjesicu (2€), upita u Kreditni biro CIBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključeni u konačni obračun.

MIOMIR MUGOŠA, POČASNI OPTUŽENI

U prvom redu proslave povodom decenije JU *Kakaricka gora*, udobno uvaljen, u skupom odijelu, bivši gradonačelnik Podgorice **Miomir Mugoša**. Tu je da mu se oda priznanje. Zbog doprinosa izgradnji ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci, pojasnili su organizatori skupa. Aktuelni gradonačelnik **Ivan Vuković**, sinovac Mugošinog dugogodišnjeg partijskog saborca, i javno se zahvalio bivšem gradonačelniku. Ko da je Marija Tereza u najmanju ruku, a ne aktuelni optuženi za pronevjeru više miliona eura iz gradske kase (cifra je van procjene tužilaštva mnogo veća). No, ko se više i sjeća te optužnice?

A i kako bi se sjećali? Je li neko vidio uhapšenog Mugošu? Ne. Slabo ga ko viđa i pred Višim

Ko se sjeća optužnice još

Mugoša je nagrađen za doprinos radu JU *Kakaricka gora*, uz javnu zahvalnicu. Ko da je Marija Tereza u najmanju ruku, a ne aktuelni optuženi za pronevjeru više miliona eura iz gradske kase (cifra je van procjene tužilaštva mnogo veća). No, ko se više i sjeća te optužnice

• JAVNE POHVALE: Sa dodjele nagrade u JU *Kakaricka gora*

sudom u Podgorici. Ročišta u slučaju protiv bivšeg gradonačelnika non-stop se odgađaju, a u posljednje vrijeme i u samom procesu u žiži su više njegovi potčinjeni, naknadno optuženi u istom slučaju – direktor Direkcije za imovinu **Dragan Đukić**, savjetnica za imovinsko-pravne poslove **Dragica Vidić** i savjetnik u službi gradonačelnika **Dragan Krušić**.

Oni se terete da su, u periodu od jula do septembra 2009. godine, pomogli Mugoši da ustupanjem gradsko-građevinskog zemljišta firmi *Carine* ošteti budžet Glavnog grada za više od 6,7 miliona eura. Mugoši proširena optužnica, slučajno ili ne, ide na ruku. Sada ima i „odbranu” – da je samo potpisivao ono što su mu pripremale službe. I drži se toga, iako dobri poznavao gradskih prilika u doba njegove vladavine gradom odreda kažu da je bio neko ko je kontrolisao – sve.

„Vještaci su vještačili na način kao da ja imam nadnaravne moći iz prava, ekonomije, finansija... Strategija tužilaštva bila je da se samo ja optužim iako uopšte nijesam donosio odluke, jer nijesam bio ovlašćen za to. Odluke sam potpisivao u formalno pravnom smislu”, kazao je pred sudom Mugoša. On tvrdi da mu se sudskim postupkom nedvosmisleno želi nanijeti politička, lična, porodična i profesionalna šteta, ali i moralna diskreditacija uz nezaobilaznu „medijsku satanizaciju”.

Advokat **Branislav Lutovac**, branilac optužene Vidić, smatra da je proširenje optužnice na ovaj način sporno.

„Nakon što je bivši gradonačelnik Mugoša iznio svoju

Bivši gradonačelnik liči na sve osim na optuženog. Osim što je sada nagrađen za doprinos gradnji JU Kakaricka gora, Mugoša je učestvovao u predizbornoj kampanji DPS-a u Podgorici. On se pojavio na predstavljanju liste, kao i tokom posjete nosioca liste Ivana Vukovića Lješkopolju

odbranu, tužilaštvo je našlo za shodno da proširi optužnicu i na one koji su radili u stručnoj službi gradonačelnika i Direkciji za imovinu Opštine Podgorica. Tom prilikom tužilaštvo je napravilo jednu čudnu trijažu u pogledu toga kome će dati status svjedoka, a kome dati status optuženog”, ocijenio je on još ranije.

Nije to jedina čudna „trijaža“ tužilaštva u slučaju Mugoša. Osim iznenadne promjene prakse da se uz kamere i pripadnike specijalnih jedinica u punoj ratnoj

opremi hapse optuženi za visoku korupciju, tužilaštvo optužnicom nije obuhvatilo, kao što je to do sada bio slučaj biznismene koju su zaradili od akrobacija predstavnika države. Takođe, Mugošu tužilaštvo tereti samo za slučaj *Carine*, tek jednu od afera i krivičnih prijava koje su podnijete protiv bivšeg gradonačelnika Podgorice.

Osim *Carina*, protiv Mugoše su tužilaštvu podnošene prijave da je gradsku kasu oštetio za desetine miliona eura i u poslovima izgradnje tržnog centra *Bazar*, ali i drugih u kojima se raspolagalo gradskim zemljištem, kao što su slučajevi - *Delta*, *Limenka*, KAP... Za sada, tužilaštvo se ni ne glaska o tim krivičnim prijavama i spornim poslovima bivše gradske uprave.

A Mugoša liči na sve osim na optuženog. Osim što je sada nagrađen za doprinos gradnji JU *Kakaricka gora*, Mugoša je učestvovao u predizbornoj kampanji DPS-a u Podgorici. On se pojavio na predstavljanju liste, kao i tokom posjete nosioca liste Ivana Vukovića u Lješkopolju.

Iz opozicije su tada ocijenili da nije ništa novo da lica koja se terete za visoku korupciju učestvuju u kampanjama vladajuće partije, te da je to sasvim prirodno za partiju koja je zarobila državu i pohlepu i koruptivno „snalaženje“ stavila na pijedestal najviših političkih i društvenih vrijednosti. Ukazali su i da je neprihvatljivo da čovjek koji je optužen za zloupotrebu miliona eura gradskog novca učestvuje u kampanji i traži podršku građana. Iz vladajuće partije nijesu se oglašavali.

Mugoša svakako ne bi bio prvi visoki funkcioner optužen za zloupotrebe i visoku korupciju kojem bi optužnica bila jedna vrsta amnestije. Njegov dugogodišnji partijski kolega **Svetozar Marović**, optužen da je šef organizovane kriminalne grupe koja je Budvu oštetila za desetine miliona eura, još je u Beogradu. Valjda na liječenju. *Monitor* je već pisao da više izvora tvrdi da se bivši predsjednik Srbije i Crne Gore može

Mugoši proširena optužnica, slučajno ili ne, ide na ruku. Sada ima i „odbranu” – da je samo potpisivao ono što su mu pripremale službe. I drži se toga, iako dobri poznavao gradskih prilika u doba njegove vladavine gradom odreda kažu da je bio neko ko je kontrolisao – sve

vidjeti u zgradi u centru Beograda, u kojoj je svojevremeno, dok je bio na toj visokoj funkciji, pribavio stan.

Marović je bio predsjednik Srbije i Crne Gore u periodu otkako je ta zajednica konstituisana 2003. do 2006. godine, kada su se dvije države razdvojile. U tom periodu Marović je od državničke plate uspio da dođe do luksuznog stana u samom centru Beograda. Radi se o 250 kvadrata u Njegoševoj ulici. Stan se nalazi u kompleksu koji nosi ime *TQ Plaza*, baš kao jedan od objekata u Budvi i istoimena afera zbog koje je budvanska grupa, između ostalog, procesuirana.

U Beogradu je i njegov sin **Miloš**, koji je u međuvremenu i dobio tamošnje državljanstvo, uprkos procesu u Crnoj Gori. Marović, koji je trebalo da se nađe u zatvoru u Spužu 23. deembra 2016, ne samo da nije započeo sa izdržavanjem zatvorske kazne već nije platio ni novčanu kaznu. Tokom samog procesa Marovići su u Crnoj Gori prodavali vrijednu imovinu, a optužnicu i proces protiv njega u civilnom sektoru i opoziciji vide kao svojevrsnu legalizaciju stečenog.

Njemu je ostalo sve, a Šef je uklonio političkog konkurenta. Sprema li se isti scenario za Mugošu?

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

HAPŠENJA U TURSKOJ

Policija među Škaljarcima

Šuška sa kako je jedan od zaraćenih kotorskih klanova pod zaštitom crnogorskih, a drugi srpskih snaga bezbjednosti. Ima argumenata i za jednu i za drugu pretpostavku. Ali dokaza neće biti sve dok se policije i tužilaštva zemalja u regionu ozbiljno ne pozabave sumnjama da su njihovi visokopozicionirani pripadnici umiješani u lanac korupcije i kriminala

Nedjelju dana nakon što je vijest o hapšenju (jednog od) vođa tzv. *Škaljarskog klana* obišla region, crnogorsko tužilaštvo i Uprava policije *prave se mrtvi*, kao u Lafontenovim basnama, dok preko medija, krišom - „nezvanično“, veličaju vlastite zasluge u operaciji *Antalija*. Otuda su i nepoznanice mnogo brojnije od činjenica.

Ko je uhapšen?

Znamo da je u popularnom turskom ljetovalištu u Antaliji uhapšen **Jovan (Jovica) Vukotić** (38) navodni vođa *škaljarskog klana*, jedne od zaraćenih kotorskih frakcija nekada zajedničkog narkobiznisa, u čijim obračunima je, od kraja 2014. do danas, ubijeno makar 30-ak osoba. U makar četiri države.

Prema podacima iz policijske SOCTA (Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori) braća Jovan i **Igor Vukotić** skupa sa **Igorom Dedovićem** komanduju *škaljarskim klanom* koji je, skoro pet godina, u krvavom sukobu sa *Kavačima* koje predvode **Slobodan Kaščelan** i **Ra-**

doje Zvicer. Prvi se, navodno, u poslu oslanjaju na **Luku Bojovića** i njegov *zemunski klan*, drugi – jednako nepotvrđeno - na određene (para) državne strukture bliske crnogorskoj javnoj i tajnoj policiji. Pomenuti su, sa izuzetkom Luke Bojovića koji u Španiji *služi* kaznu od 18 godina zatvora, rijetko pravosnažno osuđivani. Dosuđene kazne služe još rjeđe.

• **PREVENTIVA:** Racija u Kotoru

Pored Vukotića su uhapšene još dvije osobe za koje se, „prema informacijama koje nijesu zvanično potvrđene, sumnja da su njegov brat Igor Vukotić i **Stevan Stamatović**“, saopšteno je *Danu* u nedjelju veče iz Uprave policije i Specijalnog tužilaštva.

Koji dan kasnije, portal *Kodeks* je objavio – takođe se pozivajući na nezvanične informacije i pouzdane izvore – da je Jovan Vukotić u trenutku hapšenja bio u društvu brata Igora i **Besnika Keljendija**, sina **Nasera Keljendija** jednog od, ponovo nezvanično, vodećih balkanskih narkobosova.

Vesko Vukotić, roditelj Jovana i Igora, u reagovanju koje je dostavljeno *Danu*, tvrdi da je u Turskoj uhapšen samo jedan od njegovih sinova – Jovan. „Što se tiče dezinformacije koju su objavili štampani mediji u Crnoj Gori i Srbiji da su uhapšena braća Jovan i Igor Vukotić, istinita je taman koliko i optužnica koja je podignuta protiv Igora od strane Specijalnog državnog tužilaštva, u kojoj tvrde da je bio spreman na likvidaciju pojedinih policijskih inspektora za koje nikada nije čuo. Vjerovatno su ti ljudi upali u paranoju zbog radnji koje su organizovali, pa su našli nekog nesrećnog narkomana da sva ta nedjela opere i svali krivicu na nedužne ljude. Pominju velike

Pokazalo se kako **Jovan Vukotić** nije pričao praznu priču. Pomoćnik komandira kotorske policije **Zlatko Samardžić** uhapšen je prije dvije godine zbog sumnje da je za novac odavao službene informacije **kavačkom klanu**. Do danas ta priča nije dobila sudski epilog

cifre, i malo su se precijenili...“, ljut je i pomalo ciničan najstariji muški član porodice Vukotić iz kotorskog naselja Škaljari.

Srpski ministar unutrašnjih poslova **Nebojša Stefanović** tvrdi da je u Beograd, iz Turske, izručen samo Jovan Vuković. Srpski državljanin koga Srbija nije potraživala po pitanju bilo kakvih kriminalnih aktivnosti. Mada mu se ime nalazi na listi stanovnika Crne Gore (i državljana) kojima je zvanična Srbija barem od sredine prošle godine zabranila legalan ulazak u tu državu. „To lice je uhapšeno u Turskoj, a potom je protjeran u Srbiju, gdje je u toku krivični postupak protiv njega. Za tim licem traga i Grčka zbog sumnje da je bio umiješan u lanac trgovine 135 kilograma kokaina“, saopštio je Stefanović.

Nije naše da sudimo kako je

Srbija mogla svom državljaninu zabraniti ulazak u zemlju? Ili se pitamo u kom je postupku Vukotić deportovan iz Turske za Srbiju i zbog čega je iz Beograda po njega poslat poseban avion „nafilovan“ specijalcima. Nije valjda zbog toga **Aleksandar Vučić**, minolog vikenda, sa Kosova zvao turskog predsjednika **Redžepa Erdogana**.

Iz Podgorice, zanimljivije je zašto službena Crna Gora nije pokrenula postupak oduzimanja državljanstva Jovanu Vukotiću, nakon što je on postao državljanin Srbije. I činjenica da se o hapšenju Jovana Vukotića i njegovih „cimera“ iz turskog ljetovališta Uprava policije zvanično nije oglasila ni jednom jedinom riječju. A imali bi o čemu.

Kako je uhapšen „vođa škaljarskog klana“?

Nakon prošlonedjeljnog hapšenja, Jovan Vukotić se pridružio grupi *bezbjednosno interesantnih osoba* iz Crne Gore koje su – nakon višegodišnjeg *druženja* u javnim i tajnim izvještajima ovdašnjih snaga bezbjednosti i *crnim hronikama* domaćih i regionalnih medija – uhapšene u inostranstvu. Po potjernicama koje su za njima raspisale tzv. treće zemlje. Najpoznatiji likovi sa tog popisa su **Darko Šarić** i **Safet Kalić**. I obojici, odnosno njihovim porodicama, Crna Gora danas duguje novac zbog neosnovanih optužbi i pritvora. Uz potvrdu da su, zvanično, oslobođeni svih optužbi.

Osobenost Vukotićevog hapšenja – ako vjerujemo provladinim medijima u Podgorici – ogleda se u tome što je do njega došlo zahvaljujući operativnim podacima crnogorske policije. Tako *Pobjeda* piše: „Nakon sastanka 20. jula u Ankari, koji su predstavnici crnogorske policije ... (identitet ovih ljudi treba zaštititi ukoliko je tačno ovo što se piše) imali sa kolegama iz Turske i Srbije, Jovan Vukotić je lociran u jednom iznajmljenom stanu u poznatom turskom ljetovalištu Antaliji...“.

Međutim, kao što smo već pomenuli, crnogorska policija ne

potražuje Jovana. Zašto bi ga onda tražila i pratila? Ako je, opet, na meti Uprave policije bio Jovanov brat Igor Vukotić, koga Specijalno državno tužilaštvo sumnjiči za formiranje kriminalne grupe koja je spremala likvidacije kriminalne konkurencije, te policijskih i bivših zvaničnika ANB-a, ili njihov navodni ortak **Stevan Stamatović** (iste optužbe) – zašto onda oni nisu uhapšeni? Neuspjeh crnogorske policije? Ili sabotaza njihovih kolega iz susjedstva?

Ima argumenata i za jednu i za drugu pretpostavku. Ali dokaza neće biti sve dok se policije i tužilaštva zemalja u regionu ozbiljno ne pozabave sumnjama da su njihovi visokopozicionirani pripadnici umiješani u lanac korupcije i kriminala.

Šta će biti s njima?

Možda nije puka slučajnost, ali je jedan od najglasnijih i najpreciznijih kritičara interesne sprege policije i organizovanog kriminala u Crnoj Gori bio upravo Jovan Vukotić.

„Znam koji od pomoćnika direktora Uprave policije uzima 20.000 eura mjesečno od kriminalaca i koji je policijski načelnik uzeo 100.000 eura od kriminalaca. Znam i koji je inspektor na platnom spisku mafije već četiri godine”, navodi Vukotić u posljednjem od svojih (dosadašnjih) medijskih nastupa, u mejlu koji je u decembru 2016. dostavio *Vijestima*, nekoliko dana nakon što je njegov brat, nepovrijeđen, preživio još jedan u nizu atentata (autobomba) koji je po svoj prilici organizovala njihova poslovna konkurencija iz Kotora.

Vukotić se, zapravo, žali na povlašćen položaj koji Kavčani imaju u ovdašnjim strukturama javne i tajne policije. „Sistem je nemoćan da se izbori sa svim tim, pa je najlakše sve zataškati i mene i moje prijatelje proglasiti krivima. Nemoćan je sistem jer u redovima broji desetine korumpiranih visoko pozicioniranih policajaca–kriminalaca. Oni pomažu sav taj kriminal, spletkare, kriju ubice, zamagljuje jasnu sliku stanja crnogorskog društva”.

Tužilaštvo i *patriotski* mediji reagovali su munjevito - zahtijevajući da se saslušaju i sankcionišu oni koju su objavili optužbe, sva je prilika, do detalja verziranog insajdera.

„Policija istražuje povezanost pojedinih crnogorskih medija sa pripadnicima kriminalnih struktura, koji objavljuju tekstove u interesu tih struktura bez prethodne provjere kod nadležnih državnih organa”, kazao je pomoćnik direktora Uprave policije za sektor kriminalističke policije **Milovan Pavićević** odbacujući, istovremeno, optužbe koje su direktno na njegov račun iznijeli pojedini mediji i bivši funkcioneri (iz opozicionih redova) MUP-a. U njegovu zaštitu stala je i UP. Uostalom, Pavićević je prije neki dan, nakon povratka **Veselina Veljovića** na mjesto direktora UP, postavljen za načelnika CB Podgorica.

• UHAPŠENI U INOSTRANSTVU:

Darko Šarić i Safet Kalić

Pokazalo se, ipak, kako ni Vukotić nije pričao *praznu priču*. Pomoćnik komandira kotorske policije **Zlatko Samardžić** uhapšen je prije tačno dvije godine zbog sumnje da je za novac odavao službene informacije *kavačkom klanu*. Do danas ta priča nije dobila sudski epilog. Ali je potkrijepila sumnje o policijskoj zaštiti koju uživa jedan od zaraćenih kotorskih klanova. Dok se drugi više oslanja na veze sa srpskim podzemljem i bezbjednosnim strukturama.

Otud i spekulacije kako je srpska policija „ugrabila“ Vukotića kako bi ga spasila od izručenja Crnoj Gori. I eventualne odmazde. Pojedini mediji su pravili paralele između aktuelne priče i nekadašnjeg *slučaja Veselina-Veska Vukotića*, kriminalca i saradnika bezbjednosnih službi Jugoslavije i Srbije. Vukotić je u Crnoj Gori pravosnažno osuđen na 20 godine zatvora zbog ubistva **Duška Boškovića** u Prčanju 1997. godine, ali su srpske vlasti odbile njegovo izručenje. Odbijen je i zahtjev Belgije gdje je Vukotić osuđen na doživotnu robiju zbog ubistva kosovskog disidenta **Envera Hadrijua** 1990. Konačno, Vukotić ni u Srbiji nije iza rešetaka, pošto mu je kazna ukinuta iz „zdravstvenih razloga“. Interesantno, Crna Gora se nije pretjerano bunila protiv očigledne nepravde.

Međutim, svi koji prave paralelu između dva Vukotića (prezimenjaci – nema podataka da su rođaci) previđaju najvažnije: za razliku od Veselina, Crna Gora nije potraživala Jovana Vukotića. Niti za to ima razloga, pošto se protiv njega ne vodi bilo kakav postupak. I to nas vraća na početak, kao još jedan dokaz koliko se zvanična državna dokumenta i tvrdnje državnih funkcionera razlikuju od onoga što se dešava u stvarnosti. Po pravilu, na štetu pravde i *običnog svijeta*.

Zato je danas, u priči o zaraćenim kotorskim klanovima i pokušajima države da zaštiti makar civile ako već ne može da ga spriječi, izvjesno samo jedno: nastaviće se.

Zoran RADULOVIĆ

Moć samoobmane

U svijetlu realističke antropologije

Čovek po prirodi nije ni dobar ni zao, nego u sebi sadrži potencijale i za jedno i za drugo, a da li će, i u kojoj (sraz)meri, realizovati ovo ili ono, ili neku njihovu kontradiktornu kombinaciju, uvek zavisi od više faktora. Ovako bi mogao da glasi, najkraći rezime, istorijski verifikovane, realističke antropologije, od Aristotela do danas. Koji(rezime) jednako važi za čoveka kao vrstu, kao i za svakog čoveka pojedinačno. Umesto beskonačnih doktrinarnih sporova, grešaka hipergeneralizacije, i preteranih odnosno loših apstrakcija dobra i zla, dakle, ono što je neophodno, to je, uvek konkretna diferencijalna analiza, da rečenu antropologiju ovde nazovemo i tako.

Ali zbog čega jedan od prvih tekstova u seriji *Altervizije* posvećenoj ideologiji, uopšte započinjemo ovim kratkim rezimeom o ljudskoj prirodi? Pa zbog toga što je u ovom rezimeu i ključ za razumevanje ideologije. Posebno za razumevanje one njene najintragantnije moći i tajne. Kako je to moguće, naime, da su ljudi spremni, da u određenim vremenima i uslovima, kao u transu, kao neporecive istine, prihvate čak i najneverovatnije ideološke konstrukcije i fantazije? Da je, primera radi, tridesetgodišnja vladavina našeg vrhovnog oligarha, njegova stvarna i nesebična posvećenost Crnoj Gori, kako nas svakodnevno uveravaju njegovi dvorski propagandisti, a ne njegova pljačkaška, telekomska, limenkasta i ostala posvećenost, sopstvenoj i dobrobiti sopstvene porodice, biološke i one druge.

Realistička antropologija, pomaže da se razume, najdublji temelj i sadržaj vladajuće ideologije. Složeno dvojstvo, koje u njoj uvek postoji. Istovremeno postojanje, koegzistiranje između same sebe svesne korupcije, sa jedne, i same sebe nesvesne ideološke samoobmane, sa druge strane. Koliko je, primera radi, u beskonačnom predizbornom, izbornom i postizbornom klijentelizmu, kao glavnom mehanizmu već

skoro punih trideset godina nesmenjene i nesmenjive crnogorske vlasti, posebno kod takozvanih običnih ljudi, korupcije kao samosvesnog izbora, zbog nužde ili karijerizma svedjedno, a koliko onog drugog, stvarnog uverenja odnosno verovanja u ideološke konstrukcije i fantazije, čak i kada su one onako neverovatne?

I u odgovoru na ovo pitanje, neophodna je ona ista konkretna diferencijalna analiza, sa kojom je započeo ovaj tekst. Upravo takva analiza sledi u narednim tekstovima ove serije. Ovde, još samo dve načelne napomene. Prva, da se moć onog drugog elementa vladajuće ideologije, dakle moć ideološke samoobmane, nikako ne sme potceniti. Noam Čomski, a njemu se kompetentnost u ovoj oblasti ne može sporiti, eksplicitno ističe, kako je „kognitivni nesklad“, izuzetna pojava. Otuda i ona neobična spremnost čoveka, da minimalno veruje, čak i u one najneverovatnije fantazije.

Druga napomena govori o još jednom neverovatnom „naj“ realističke antropologije, koje dodatno pomaže, da se koliko-toliko osvetli zamračeni svet vladajuće ideologije. To je stav, da svaki, pa i najveći zločinac, duboko u sebi, još uvek nosi, nekakve ostatke ljudskosti. Umesto elaboracije, samo naznaka. O povezanosti dva „naj“. Ono prvo „naj“, da je čovek u određenim okolnostima spreman da poveruje čak i u najneverovatnije ideološke fantazije, utemeljeno je upravo u ovom drugom „naj“, da svaki pa i najveći zločinac duboko u sebi nosi neke ostatke ljudskosti. Koliko god to na prvi pogled izgledalo nemoguće, i u slučaju najvećeg zločinca, fantazija se pokazuje kao poslednja odbrana ljudskosti.

Dobro, zlo, fantazija, obmana, samo-obmana, ideologija, ljudskost, iz ove kolumne, još uvek su prilično apstraktne kategorije. Malo strpljenja. Već u narednoj *Alterviziji*, serija o vladajućoj ideologiji koja je započela, nastaviće sa strahom od smrti, glavnim faktorom i gospodarom života.

Piše: Milan POPOVIĆ

Kome smeta drveće

Inicijativa organizacije KOD o sadnji 100.000 stabala u Podgorici naišla je prvo na odobravanje gradonačelnika. Ubrzo je, međutim, promijenio mišljenje i optužio KOD za nekooperativnost. Možda mu je zasmetala ideja da Podgorica ponovo ozeleni od para onih kompanija koje su proteklih decenija urnisale gradsko zelenilo

Nakon ferija udarne vijesti su - najava Vlade da i aerodromi idu na doboš i da se dio opozicije intenzivno sprema za proslavu 100. obljetnice Podgoričke skupštine. U takvom ambijentu nije ni čudo što je veliku pažnju javnosti privukla inicijativa o sadnji 100.000 stabala u urbanim djelovima Podgorice.

Organizacija KOD je lansirala ovu ideju i podnijela inicijativu gradonačelniku Podgorice **Ivanu Vukoviću** za sadnju 100.000 stabala tokom naredne dvije godine.

Neuobičajeno, nije se dugo čekalo na odgovor. Vuković je, samo dva dana od podnošenja inicijative, primio delegaciju KOD-a. Iz njegovog kabineta saopšteno je da je prihvatio ideju o potrebi da se u urbanim djelovima Podgorice posadi 100.000 stabala drveća, uz ideju da se ona realizuje kroz aplikaciju *Moje drvo* preko koje će građani moći da kupe i posade drvo na lokaciji koju odredi gradsko preduzeće *Zelenilo* i da prate njegov rast.

Darko Zarubica iz KOD-a za *Monitor* kaže da je sastanak protekao korektno. Međutim, ističe Zarubica: „Sporno je da je Glavni grad poslao saopštenje o kojem nas nije konsultovao i

ispričao da smo postigli dogovor, te najavio svoju inicijativu za softver kojeg je besplatno uradila privatna kompanija”.

Kompanija *Amplitudo* uradila je aplikaciju *mojedrvo.me*, koja je ove nedjelje puštena u rad. Na njoj se navodi da „*Moje drvo* nudi pojedincima i svim kompanijama mogućnost da jednostavno i efikasno učestvuju u projektu. Bilo da kao pojedinac želite pokloniti nešto posebno ili kao firma unaprijediti gradsku sredinu u kojoj žive vaši zaposleni i klijenti – *Moje drvo* vam

pruža platformu za to. Odabirom lokacije, prikazuju se precizna mjesta za sadnju kao i vrste i broj sadnica, koje je na tom mjestu moguće posaditi. Nakon kupovine sadnice, *Zelenilo* sadi kupljenu sadnicu u jednom od perioda sadnje – mart-maj ili oktobar-decembar – u zavisnosti od toga kada je sadnica kupljena. Sve informacije o ‘svom’ drvetu korisnik dobija preko notifikacija na aplikaciji”.

Umjesto novca, može i da se volontira u ozelenjavanju grada, predviđena je i mogućnost da se *Zelenilu* prijave problemi slomljenog ili osušenog drveća...

Zarubica kaže da je dobro što Glavni grad pokreće aplikaciju kojom će svi zainteresovani moći naručiti sadnice kod *Zelenila*, ali, kaže, ako aplikacija ne može da obezbijedi sadnju 100.000 stabala onda ih moramo zasaditi na drugi način.

Teret sadnje stabala treba da podnesu zagađivači, a ne građani – a učešće građana je svakako poželjno i mi ga ohrabrujemo. Svaka kompanija koja je počinila štetu, tj. uništila zelenilo, treba da izvrši nadoknadu štete, odnosno da vrati građanima ono što im pripada”, ističe Darko Zarubica

• OBEĆAO ZELENIJI
GRAD: Ivan Vuković

Oni su nakon sastanka gradonačelniku dostavili predlog okvirnog plana aktivnosti koji podrazumijeva formiranje komisije koja bi donijela konačni akcioni plan, koji definiše redosljed aktivnosti, rokove, nosioce obaveza, prioritete koji bi trebalo biti uzeti u obzir od samog početka akcije, te konkretan model finansiranja.

Monitor je pitanja o ovoj inicijativi poslao i upravi Glavnog grada. Kako je organizacija KOD predložila uvođenje takse za najveće zagađivače kao i taksu za deset kompanija koje su uništile najviše stabala u prethodnom periodu, pitali smo upravu Glavnog grada kakav je njihov stav o ovom predlogu i da li imaju podatke koje su kompanije uništile najviše stabala. Do zaključenja ovog broja odgovore nijesmo dobili.

„Teret sadnje stabala treba da podnesu zagađivači, a ne građani – a učešće građana je svakako poželjno i mi ga ohrabrujemo. Svaka kompanija koja je počinila štetu, tj. uništila zelenilo, treba da izvrši nadoknadu štete, odnosno da vrati građanima ono što im pripada”, ističe Zarubica.

Okvirni plan KOD-a je da se tokom novembra simbolično zasadi 1000 stabala. A da se nakon toga, u saradnji sa Glavnim gradom, do marta iduće godine zasadi 50.000 sadnica, a do marta 2020. preostale sadnice.

Dosta skromnija akcija od ove pokrenuta je nakon što je u julu 2011. požar opustošio Goricu,

uništio 360 odraslih stabala i 31.110 jedinki podmladaka, i pričinio štetu u vrijednosti od 78.121 euro.

U saradnji sa nevladinim organizacijama, tada su pojedine kompanije pomagale da se ublaže posljedice požara: *Koka Kola*, Elektroprivreda CG, *Zetogradnja*, pomogla je i Uprava za šume.

Gorica je inače bila gola poslije Drugog svjetskog rata. Pa su Titograđani u akcijama pošumljavanja tokom 50-ih godina prošlog vijeka ozelenili Goricu, ali i Malo brdo, Ljubović, Tološku

šumu, Zaticu, Čemovsko... I tada se znalo da je spas za grad, od visokih temperature i sjevernog vjetrova, što više zelenila.

Arhitekta **Anrija Markuš** je objasnio: „Jedn partijski sistem je težio da se pokaže duh zajedništva, ali i ozeleni glavni grad”. Sve suprotno današnjici.

Početkom '90-ih u vrijeme kada je predsjednik Skupštine opštine bio **Jovan Kavarić**, Podgorica je, nakon Banja Luke, važila za najzeleniji grad tadašnje Jugoslavije.

Krajem prošle godine istraživač Centra za agrikulturu u Minhebergu **Filip Gartner** uradio je analizu koji je od 42 evropska glavna grada najzeleniji. Po njoj Sarajevo je proglašeno za najzeleniji glavni grad u Evropi, Ljubljana je na trećem mjestu, Zagreb na 12, a Beograd na 23. Neka zelena Podgorica zauzela je 31 mjesto.

Ne treba zaboraviti da je najveći doprinos betonizaciji Podgorice dao bivši gradonačelnik **Miomir Mugoša**. Išao je dotle da je posjekao i lipe u Hercegovačkoj. Cijela naselja

ISKUSTVA

U Tirani dva miliona novih stabala

Gradski oci u Tirani planiraju da grad okruži šuma od dva miliona stabala do 2030. godine. Pored ovog iz organizacije KOD ističu i druge primjere:

Na Novog Zelanda je planirano sađenje milijarde stabala – oko 200 po stanovniku – za tu akciju izdvojiće 485 miliona dolara. Upečatljiv je i primjer Pakistana koji je za samo dvije godine usadio milijardu stabala uz budžet od 169 miliona dolara (ili manje od 17 centi po stablu). Najimpresivnija je „izgradnja” Velikog zelenog zida od drveća koji će se prostirati kroz 13 zemalja Afrike i presijecati kontinent u pravcu istok–zapad, a koji treba da obuvati koridor stabala dužine 8.000 km i širine 15 km. Projekat je počeo 2007. i do sada je Senegal pošao najdalje sadeći 11 miliona stabala...

„Onda razmislite koliko je ozbiljna tvrdnja da se u Podgorci nema gdje usaditi 100.000 stabala koja zauzimaju onoliko prostora koliko nepošumljeni dio Veljeg brda ili park šume Dajbabska gora i Malo brdo. Organizacija KOD je posvećena rješavanju problema i nismo nimalo iznenađeni osporavanjem – jer zbog toga imamo stanje kakvo imamo, gubitak stabala u većini drvoreda, igrališta i park šuma širom grada”, ističe Zarubica.

su građena bez ijedne stabljike drveta. *Siti kvart* je ogledni primjer. Samo u užem centru postoji preko 200 betonskih krugova u kojima su nekada bila stabla, a sada zjape rupe.

Pri kraju svog mandata bivši gradonačelnik **Slavoljub Stijepović** hvalio se da je Podgorica zeleni grad, te da je samo u posljednje tri godine, njegovog mandata, „izgrađeno” 120.000 kvadrata zelenih površina.

I novi gradonačelnik Podgorice u toku predizborne kampanje besjedio je da će spustiti grad na rijeke, napraviti šetališta duž Ribnice i Morače, ozeleniti grad... Evo mu već na početku mandata prilika da se istakne. Premda je, izgleda, neće iskoristiti: prije zaključenja lista stiglo je saopštenje u kome Glavni grad optužuje organizaciju KOD da nema volje ni želje za saradnju!

„Naš plan je dvojak. Ukoliko naiđemo na razumijevanje institucija, nakon početnog - izvjesno sasvim bespotrebnog razmimoilaženja, on se može realizovati na jednostavan i održiv način i dominantno bi bio realizovan sredstvima koja bi dali najveći zagađivači, one firme koje su u svom djelovanju posjekle najviše stabala – uz poštovanje činjenice da je bilo i firmi koje su pomagale proces sadnje stabala”, ističe Zarubica iz KOD-a.

Prema saznanjima *Monitora*, gradska uprava nije voljna da oporezuje kompanije koje su do sada urnisale zelene površine po glavnom gradu. Radiji su da ih privole da putem donacija, iskažu dobru volju, i uključe se u ozelenjavanje grada. Da li će se na taj način moći uraditi nešto značajnije, ostaje nam da pratimo i pomognemo koliko možemo da grad bude zeleniji i čistiji.

Uostalom, iako pojedini već tvrde da je ova inicijativa preambiciozna, 100.000 stabala bi trebao da bude samo početak ponovnog ozeleljavanja Podgorice. Prošetajte gradom, Goricom, Čemovskim poljem, Tološkom šumov i svojim očima se uvjerite koliko stabala nedostaje.

Predrag NIKOLIĆ

DVIJE I PO DECENIJE OD OBNOVE CRNOGORSKE PRAVOSLAVNE CRKVE

Ugrožena sa svih strana

Crnogorska crkva je danas marginalizovana u društvenim procesima, predmet je raznih hajki i pokušaja instrumentalizacije od strane režima, ali i raznih političkih subjekata koji pokušavaju da od nje naprave partijsku crkvu

Kada je 31. oktobra 1993. godine, na Lučindanskom narodnom zboru na Cetinju, obnovljena Crnogorska pravoslavna crkva njeni vjernici i poštovaoci nisu mogli ni pretpostaviti u kakvoj će se poziciji ona naći nakon dvije i po decenije i sa kakvim se sve problemima u međuvremenu suočavala u sopstvenoj državi.

„Crnogorska pravoslavna crkva, po mom mišljenju, taj značajni jubilej proslavlja u ne lakšem položaju nego što je bila u vrijeme restauracije”, kaže istoričar **Novak Adžić**. „Ne samo danas, nego je dugo Crnogorska crkva marginalizovana u društvenim procesima i tokovima u Crnoj Gori. Predmet je raznih hajki i udara, pokušaja instrumentalizacije i manipulacije od strane režima, ali i raznih političkih

subjekata. Problem je u Crnoj Gori što mnogi pokušavaju da od Crnogorske crkve naprave partijsku crkvu i sredstvo u službi svoje politike, grupnih i pojedinačnih interesa raznih mešetara. Tim tendencijama konstantno je izložena Crnogorska crkva, koja je u mnogo čemu diskriminisana u odnosu na uzurpatorski i monopolski položaj Srpske pravoslavne crkve u Crnoj Gori” napominje Adžić.

U Crnoj Gori ima 571 crkva i oko

• CPC DANAS IMA MANJU PODRŠKU NEGO KADA JE OBNOVLJENA: **Novak Adžić**

60 manastira. Svi su bili pojedinačno pravno lice sa sopstvenim matičnim brojem. Vlasnici su bili sela, bratstva, plemena, a manastiri u posjedu države Crne Gore. Mitropolija Srpske pravoslavne crkve bila je vlasnik samo Cetinjskog manastira, ribolova na Karuču, nekoliko livada na Cetinju, te pašnjaka i šuma na Lovčenu.

„Od 1996. godine do danas, Beogradska patrijaršija je nezakonito upisala na sebe oko 12 kvadratnih kilometara crkvenoga zemljišta i većinu manastira i crkava. Samo u posljednjih dvanaest godina uspjela je da nezakonito na sebe upiše i manastir Ostrog sa okolnim zemljištem i dobije dozvolu da gradi turistički kompleks na državno-crkvenome zemljištu manastira Gradište u Buljarici, površine 25 hektara. Dalje da ne nabrajam, jer je ovo dovoljno da se svaki Crnogorac zabrine za budućnost zemlje, u kojoj jedna okupaciona tvorevina, koja se ustremila na ustavni poredak Crne Gore, uživa i stiče beneficije kao da je ona država”, kaže **Stevo Vučinić**, potpredsjednik Savjeta Mitropolije Crnogorske pravoslavne crkve.

Prema njegovim riječima, državna administracija svakodnevno trguje državnom i plemenskom zemljom za račun i u korist Srpske crkve.

„Isplaćuje njenim sveštenicima visoke svote novca za sopstvenu imovinu da bi na njoj Srpska crkva gradila opštinsku infrastrukturu, posebno na našem primorju. Takav odnos se može kvalifikovati kao krivično djelo sticanja protivpravne imovinske koristi u ime Beogradske patrijaršije, podstaknuto korupcijom”, smatra Vučinić.

On svoje navode potkrepljuje odlukom Osnovnog suda u Kotoru, koji je nedavno presudio da se Srpskoj crkvi plati 2,8 miliona eura za zemlju izuzetu 1988. godine crkvi Svete Petke, čiji je vlasnik budvanska Opština.

„Na temelju čega je sud presudio da je Srpska crkva vlasnik paštrovske imovine i na temelju čega je prihvatio njenom pravnom zastupniku da bude

Za Amanet 7000 potpisa

Polovinom marta u Podgorici je Koordinacioni tim za praćenje sprovođenja peticije za poništenje svih nezakonitih upisa Srpske pravoslavne crkve nad crnogorskim manastirima i crkvama i njihovo vraćanje u vlasništvo državi Crnoj Gori organizovao skup potpisnika podrške peticiji. Skupu, pod simboličnim nazivom *Amanet*, prisustvovalo je više stotina ljudi.

Glavni cilj potpisivanja peticije, kako je tada objasnila rediteljka i predsjednica Savjeta građanske peticije *Amanet* **Ana Vukotić**, nije da se crkve daju Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi na upravljanje, nego da se vrate stvarnom vlasniku - državi Crnoj Gori, koja je bila vlasnik svih manastira i crkava prije 1918. godine kada je neustavno ukinuta i crnogorska država i crkva.

O tome šta se do danas postiglo peticijom Ana Vukotić kaže:

- Građanska peticija *Amanet* sakupila je više od 7000 potpisa koji su deponovani u Centralnoj banci Crne Gore. Nakon sakupljenih potpisa, obavljen je niz razgovora. Uputili smo pismo predsjedniku Skupštine Crne Gore, ministru pravde, ministru za ljudska i manjinska prava, svim poslaničkim klubovima i predsjedniku države, u kojem tražimo saradnju kako bismo zajedničkim snagama u skupštinsku proceduru stavili Nacrt zakona o slobodi vjeroispovijesti, čiji se član 52 direktno odnosi na zahtjeve peticije *Amanet*. Do danas nijesmo dobili niti jedan zvaničan odgovor, ali, kako smo svjedoci posljednjih mjeseci, *Amanet* je u velikoj mjeri doprinio aktualizovanju ove važne teme za crnogorsko društvo.

Ministar za ljudska i manjinska prava obavijestio je javnost da se posvećeno radi na izradi zakona i da će on biti donesen, ako ne do kraja ove godine, onda početkom sljedeće.

Sama predaja potpisa je formalna stvar, jer *Amanet* već u velikoj mjeri ispunjava svoju misiju. Sa velikom odgovornošću prema potpisnicima peticije očekujemo da Zakon o slobodi vjeroispovijesti na najbolji način uredi odnose države i vjerskih zajednica u skladu sa evropskim standardima.

stranka u postupku pred tim sudom, a u pitanju je državna imovina, nije nam jasno. A tek nam nije jasno na temelju kojeg zakona je presudio

da je vlasnik budvanske imovine Srpska crkva. O ovim nezakonitim poslovima zaštinik državne imovine se ne očituje, ni pismeno ni usmeno”,

kaže Vučinić „Uz to, Mitropolija SPC na Cetinju, u saglasju sa budvanskom administracijom, uspjela je da u novom urbanističkom planu budvanske Opštine zemljište paštrovskog manastira Gradište u Buljarici, koje je u državnom vlasništvu, prekvalifikuje kao vlasništvo Beogradske patrijaršije. Na njemu su urbanisti planirali izgradnju poslovno-stambenih objekata, turističkih vila i hotela u vlasništvu Srpske crkve. Taj manastir, kao i svi drugi, osim Cetinjskog, koji je bio državno sjedište, uvijek su bili isključivo u vlasništvu plemena na čijoj su se teritoriji nalazili”, objašnjava Vučinić.

Poslije Drugog svjetskog rata, pleme kao pravna kategorija je ukinuto, a plemenska imovina postala je vlasništvo države. To je u slučaju Gradišta pravno potvrđeno na prvom poslijeratnom izlaganju katastarskih operata. Pod tim imenom, kao pravnom licu, izdato mu je rješenje kojim se potvrđuje njegovo vlasništvo od starine

na ukupnoj površini od 203.097 metara kvadratnih. Dokaz: listovi nepokretnosti katastarskih opština Buljarica I i II. Dodijeljen mu je i matični broj 9200360021259, koji ga kvalifikuje kao pravno lice u državnom vlasništvu. U takvom vlasničkom statusu ostao je do danas, uključujući i sva njegova pokretna i nepokretna dobra.

Vučinić kaže da sveštenici Srpske crkve u Crnoj Gori u sprezi sa „korumpiranom opštinskom i državnom administracijom otimaju državnu i plemensku imovinu i prodaju je za račun Srbije i Republike Srpske, i u vrećama novac iznose van zemlje“. A, na primjer, samo crkvena imovina u Paštovićima, kojom oni trguju, po sadašnjim cijenama zemljišta na Crnogorskom primorju, vrijedna je oko milijardu eura.

Poseban problem Crnogorske crkve je finansiranje od strane države. Ona godišnje dobija 54.000 eura, kojima se servisira cijela Crkva.

„Druge crkve, uključujući Srpsku i vjerske zajednice, iz toga istoga budžeta, dobiju hiljadu dvije manje.

Ali zato dobijaju enormna sredstva od vani, i matičnih država. Recimo, samo Budimljansko-nikšićka eparhija Beogradske patrijaršije prije dvije godine dobila je od države Srbije milion eura. O basnoslovnim prihodima koje Beogradska patrijaršija stiče iz manastira Ostroga i nezakonite prodaje državno-crkvenog zemljišta na primorju da ne govorim. Na

U Crnoj Gori ima 571 crkva i oko 60 manastira. Svi su bili pojedinačno pravno lice sa sopstvenim matičnim brojem. Vlasnici su bili sela, bratstava, plemena, a manastiri u posjedu države Crne Gore. Mitropolija Srpske pravoslavne crkve bila je vlasnik samo Cetinjskog manastira, ribolova na Karuču, nekoliko livada na Cetinju, te pašnjaka i šuma na Lovćenu

temelju tih činjenica, upoređujući Crnogorsku crkvu sa Beogradskom patrijaršijom u političkom, duhovnom i finansijskom smislu, lako je utvrditi i zaključiti koliko je bijedan položaj Crnogorske crkve u sopstvenoj državi” i, ističe Vučinić.

Novak Adžić konstatuje da su se diobe u crnogorskom društvu odrazile i na Crnogorsku crkvu u tom smislu da ona danas ima u realnosti manje podrške nego što je imala od svog obnavljanja 1993. i u potonjoj deceniji XX vijeka.

Crnogorska crkva je ugrožena na razne načine i treba sve preduzeti da popravi svoj položaj i pojača svoju misiju u crnogorskom društvu i religijskom životu Crne Gore, jer je ona važan činilac crnogorskog nacionalnog identiteta, slobode i nezavisnosti Crne Gore. Nadam se srećnijim i boljim, progresivnijim danima za Crnogorsku pravoslavnu crkvu želim da ona odoli svim izazovima i iskušenjima. Čestitam joj značajan jubilej na dobro Crne Gore i Crnogoraca i međunarodne i međuvjerske harmonije u našoj državi”, kaže Adžić.

Veseljko KOPRIVICA

• BIJEDAN POLOŽAJ CPC U SOPSTVENOJ DRŽAVI: Stevo Vučinić

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Stanje na crnogorskim aerodromima nije dobro, oni su zastiđe. Zbog toga nam je hitno potreban partner koji će uložiti 200 miliona eura i koji će donijeti znanje kako ih razvijati i kako njima upravljati“.

**Osman Nurković, ministar
saobraćaja i pomorstva**

Željko Vela

Sportski novinar i komentator:

„Mislim da je danas izuzetno važno imati osjećaj za mjeru i da je zapravo najbitnije posredovati u prijenosu neke emocije koja se u tom trenutku događa, ili neke dramatike, atmosfere. Pričati traktat o nekakvom igraču u trenutku dok igra, malo je suviše. Svi danas imaju za utakmice pametni telefon u ruci, kliknu i znaju sve. Ne znači to da treba ići u drugu krajnost pa ne dati nijedan podatak, ali treba imati mjeru. Za razliku od toga, prije nekih 20 godina, nisi imao nikakvih podataka“.

(Novi list)

Faruk Šehić

Pisac:

„Vezivno tkivo Bosne danas su antinacionalisti, antifašisti, kritični patrioti, sekularni i oni čija vjera je njihova privatna stvar, i mi nismo nekakva manjina. Trenutno traje ultranacionalističkih produženih 15 minuta slave, ali svanuće i naš dan, bez obzira na to koliko je i globalna situacija otišla udesno i odlazi sve više“.

(portalnovosti)

Aleksandar Antić

Ministar energetike Srbije o
mini hidroelektranama:

„Ako izaziva bilo koji loš uticaj na kvalitet vode, na vodosnabdevanje u nekoj sredini naravno da takav projekat ne smemo dozvoliti i nećemo dozvoliti. Čvrsto sam obećao meštanima Temske kada smo razgovarali o projektu koji razvija EPS da ćemo ga zaustaviti i uraditi sve neophodne analize i da nećemo napraviti nijedan korak oko koga se ne slažemo sa Opštinom. To je odgovoran pristup“.

(Politika)

Kolinda Grabar Kitarović

Predsjednica Hrvatske:

„Desetljećima je nama Hrvatima bilo zabranjeno da imenujemo svoje porijeklo. Umjesto da kažemo: 'Ja sam Hrvat', morali smo reći: 'Ja sam iz Hrvatske'. Tko bi iskazao svoj nacionalni ponos, tome je prijetio zatvor“.

(Kleine Zeitung)

Aleksandar Vulin

Ministar odbrane o posjeti
predsjednika Srbije Kosovu:

„Ova poseta je međunarodna pobjeda Aleksandra Vučića, ona pokazuje da su se stvari u međunarodnoj zajednici promenile za Srbiju zahvaljujući radu Aleksandra Vučića od 2012. godine“.

(N1)

Frédéric Beigbeder

Francuski književnik, scenarist, glumac, književni kritičar, radijski i televizijski voditelj:

„Smrt je i prijatelj i neprijatelj. Prijatelj, jer svi su nam filozofi objašnjavali da, kad ne bi bilo smrti, ne bismo znali uživati u životu. Mi volimo život baš zbog smrti. Stoga je smrt prijatelj. Jasno da je i neprijatelj. Mrzim pomisao na umiranje. Ne vidim zašto bi bilo korisno umrijeti. Ne razumijem zašto svi ljudi koje volim, sve životinje, sve biljke na planeti, zašto svi mi moramo umrijeti. Zašto je Bog stvorio smrt? Zašto nas je stvorio i rekao da nakon nekog vremena moramo otići? To je tjeskobno. Zastrašujuće“.

(Jutarnji list)

Zana Marjanović

Glumica:

„Stanje u bh. kinematografiji najbolje opisuje činjenica da nije bilo naših filmova na SFF-u. Nije ih bilo, jer ih nema. Mi smo zemlja koja je dobila većinu najznačajnijih svjetskih filmskih nagrada, a koja iz različitih političkih razloga ne potiče razvoj filmske industrije. Ne smatramo je važnom, a ona je najbolja promocija naše zemlje i ima veliki potencijal za ekonomski razvoj. Holivudske produkcije i zvijezde dolaze u Hrvatsku i Srbiju, jer zemlje iz naše regije imaju zakone koji podržavaju takvu investiciju i saradnju. BiH još uvijek nema zakon o kinematografiji i velika je šteta što u Parlamentu FBiH nema razumijevanja za moje inicijative i prijedloge zakona vezanih za tu temu.”

(klix.ba)

Aleksandar Petrov

Pisac u svojoj novoj knjizi *Memoroman* opisuje kako je pjesnik Vasko Popa ostao bez Nobelove nagrade:

„Vasko je bio pozvan da na kongresu PEN kluba u Izraelu bude predložen za potpredsednika ove nekada izuzetno značajne međunarodne organizacije. Jugoslavija tada nije imala diplomatske odnose sa Izraelom i njega su, ratnog člana KPJ i komunistu idealistu, upozorili da bi se njegov odlazak u Izrael ocenio kao čin otvorenog neslaganja s jugoslovenskom međunarodnom politikom. Vasko nije otišao, njegov postupak je u nekim svetskim književnim krugovima bio negativno ocenjen. A on mi je ne jednom govorio da on nije pesnik koji bi mogao da stvara kao progonjeni pesnici, kao „oni moji Rusi” Pasternak, Mandeljštam... Lični mir, da bi mogao da stvara, bio mu je važniji od svakog priznanja, pa i od Nobelove nagrade, koja mu je doista bila na dohvatu ruke...”

(Večernje novosti)

Mario Vinković

Narodni pjesnik koji je skrenuo pažnju javnosti pjesmom koju je napisao nakon što je svoga sina ispratio u Njemačku:

„Djeca nam odlaze u Njemačku iako je Njemačka trebala biti ovdje. Ovo je stoga pjesma za sve sinove i djecu koja odlaze jer u Hrvatskoj ne vide svoju budućnost. Zato su nam sela i gradovi prazni. Odlaze tamo gdje je poštenije i gdje se rad plati kako treba”.

(Večernji list)

NIKOLA - KOLJA PEJAKOVIĆ

Glumac, slikar, scenarista, muzičar... :

„U životu je važno biti otmen. Staložen i sabran, centriran. Naravno, ovo naše vreme traži ludilo, individualizam, ekscentričnost, gura ljude u greh, favorizuje nastranosti i ružnoću, kao i stupidnu, botoksiranu lepotu; ova blajhana civilizacija traži da se ubijemo od nečega. E sad, teško je odbraniti se od toga. Ali pokušajmo, nemojmo biti marva i stoka koju dizajniraju i vode u propast svetske budale i hohštapleri”.

(Blic)

VLADIMIR KOSTIĆ

Predsjednik SANU:

„Najskuplja srpska reč je budućnost, a ne Kosovo”.

(B92)

MARKO TOMAŠ

Književnik:

„Ne znam da li je tako u Crnoj Gori, ali u Srbiji, Hrvatskoj BiH, jeste da se ljudi ne uče književnosti, ne uče se čitanju, interpretaciji teksta, razumijevanju, nego ih se kroz nastavu književnosti uče da budu Srbi, Hrvati, Bošnjaci, Crnogorci, što je potpuno pogrešan pristup”.

(Vijesti)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**
Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

 19905 www.hb.co.me

Volkswagen protiv malih dioničara

Zašto se uopće pokreće neki ogledni sudski postupak?

Pretpostavka je da će se postupak pred Višim zemaljskim sudom u Braunschweigu moći brže i fleksibilnije odvijati ukoliko se u njemu sva načelna pitanja ujedine i istovremeno tematiziraju. Uz to i podnositelji tužbi moraju usporediti svoje dokumente i uskladiti ih, čime se povećavaju njihove šanse. U skupnoj tužbi

ovog oglednog postupka je nositelji postupka *Deka*, Fond njemačkih štedionica okupljenih u zajedničku grupu. Taj fond zastupa više od 1000 pojedinačnih tužitelja, kako institucionalnih, tako i privatnih. Mada je istovremeno u toku i jedan postupak protiv VW-a i *Porschea* u Stuttgartu, ovaj sadašnji u Braunschweigu je veći i značajniji - vodi se prije svega protiv *Volkswagena* i za sada se radi o više od devet milijardi eura.

O čemu se tu radi?

Ključno je pitanje, tko je unutar koncerna VW znao o manipulacijama u vezi s podacima o količini izduvnih gasova. O tome ovisi datum od kada je uprava koncerna bila obavezna o tome obavijestiti dioničare.

Koliki su gubici dioničara?

To ovisi o trenutku kupovine dionica. Odvjetnički tim pod

vodstvom **Andreasa Tilpa**, koji zastupaju podnositelja tužbe, uzimaju za orijentacijsku točku kurs VW-ovih dionica na kraju 17. septembra 2015. Sljedećeg dana je američka služba za zaštitu okoliša EPA objavila vijest o manipulaciji. Do 22. septembra, kada je VW o tome obavijestio svjetske burze i istovremeno smanjio prognoze dobiti, vrijednost običnih dionica je pala za 56,20 eura, a povlaštenih za čak 61,80 eura.

Istovremeno je pad vrijednosti dionica *Porschea* iznosio 21,03 eura. No odvjetnik **Andreas Tilp** se manje poziva na stvarni pad vrijednosti, a više na pad vrijednosti u postotcima. Pri tome je za sudski postupak nevažno jesu li dioničari zabilježili stvaran gubitak, jer su svoje dionice onda prodavali po nižoj cijeni, ili se radi samo o „knjigovodstvenom“ gubitku, kod kojeg su dionice još uvijek u posjedu dioničara, samo što su sada manje vrijedne.

Kako argumentiraju odvjetnici tužitelja?

Po njihovom mišljenju ključno nije objavljivanje podataka o manipulaciji izduvnim gasovima 18. 9. 2015., već se oni pozivaju na datum u aprilu 2008. Već tada je, tvrde oni, VW shvatio da ne može smanjiti količinu izduvnih gasova na propisanu razinu. Najkasnije tada je koncern morao informirati tržište kapitala, smatraju oni. No VW je čak, raspoložujući s tim saznanjima, postavio zahtjev za certifikaciju prvog motora s tehnologijom reduciranja izduvnih gasova. Tilp smatra da je „od tog trenutka VW počeo lagati“.

Što kaže VW na to?

Koncern se koncentrira na fazu nakon 18. 9. 2015. Navodno je tek tada uprava saznala razmjere skandala. Zbog toga ne postoji odgovornost koncerna za gubitke vrijednosti dionica. A odluku o ugradnji manipulirajućeg softvera su, tvrde u VW-u, donijeli menadžeri na nižim razinama.

Kako to vide podnositelji tužbe?

Naravno, sasvim drugačije. Odvjetnici smatraju da koncern snosi odgovornost i kada se odluke donose na nižoj razini od uprave. I ti menadžeri su „imenovani predstavnici“ firme. Oni su morali obavijestiti upravu. Zbog toga koncern u cijelosti snosi odgovornost, smatra Tilp. A onda su i dioničari morali biti obaviješteni. Ukoliko sud odredi da VW mora dokazati da odgovorne osobe nisu imale potrebna saznanja, to je za tužitelje dobra perspektiva.

Koliko dugo bi postupak mogao trajati?

Za sada se okončanje postupka očekuje 10. decembra, a presuda bi mogla biti izrečena sljedeće godine. No to neće biti pravomoćna presuda, jer po svoj će prilici posljednju riječ imati Savezni vrhovni sud.

Dw.de

Dioničari *Volkswagena* traže odštetu zbog manipulacije izduvnim gasovima. Jer, nakon skandala s dizelskim motorima vrijednost dionica je znatno pala. Oni nade polažu u ogledni sudski postupak

Mala voda — veliki problemi

Već više od dvije godine u kolašinskom selu Blatina mještani ratuju zbog jednog od pet izvora. Nadležni do sada nijesu uspjeli da riješe konflikt, u kom je korišten čak i eksploziv. Komišije su jedni druge tajno snimali, naoružani postavljali straže, a na izvoru je nanesena šteta od preko 12.000 eura

Postavljanje dinamita, kidanje crijeva za vodu, obrušavanje kamenja na kaptažu, nadzorne kamere postavljene na drveću oko izvora, suve slavine u nekoliko desetina domaćinstava, policijska intervencija bar jednom mjesečno i mnogo ružnih riječi na račun komšija, sve je to dio priče iz kolašinskog sela Blatina. U tom malom selu, dvije suprotstavljene grupe mještana godinama ne uspijevaju da se dogovore oko korištenja izvorišta Mala voda, pa su, u pokušajima da jedni drugima zagorčaju život, do sada, nekoliko puta kršili i zakon. U prilično komplikovanoj priči o tome kome izvoru pripada ni policija do sada nije uspjela da se snađe, a sve što su mogli da učine je da nekolicinu mještana pozovu na davanje izjava. Konflikt i dalje traje, pa je samo pitanje dana kada će se desiti nova „diverzija“ na kaptažu s koje se vodom snabdijeva desetak domaćinstava, dok njihove komšije tvrde da su time ugrožena prava ostatka sela.

Tokom minule dvije godine dva puta je zagrmio eksploziv na Maloj vodi, u međuvremenu je crijevo za vodu nekoliko puta pokidano.

Kaptaža često osvane zatrpana kamenjem. **Miodrag Obrenović**, jedan od mještana kaže da su počinioci uvijek isti i tvrdi da je njihova imena ponovio pred policijom.

„Prošle godine smo za otklanjanje posljedica eksplozije i još nekoliko vandalizama na vodovodu potrošili 800 eura. Sada treba da izdvojimo najmanje 400 eura. Policija i tužilac nijesu lani daleko odmakli na otkrivanju počinitelja, jer tvrde da nemaju dovoljno dokaza“, kaže Obrenović.

Među mještanima Blatine, objašnjava on, postoji nesporazum oko korištenja vode. Nekolicina komšija nijesu zadovoljni količinom vode koju imaju na drugom izvoru s kojeg koriste vodu, pa smatraju da je to zbog korisnika izvora Mala voda. On tvrdi da počinioci vandalizama na kaptaži treba tražiti, upravo među njima.

Prije mjesec dana izvor je zatrpan kamenjem a Obrenović tvrdi da je među onima koji su izveli „diverziju“ bio i po jedan pripadnik policije i Komunalne policije. To je one koji koriste tu kaptažu motivisalo da pribjegnu neobičnom metodu otkrivanju počinitelja, pa su po drveću oko Male vode objesili kamere.

„Kamere su zabilježile **V. Š, B. Š, V. Č. i V. Č.**, kako zatrjavaju i uništavaju izvorušte. Među njima i pripadnike policije i Komunalne policije. Fotografije, koje je zabilježila kamera, stizale su na moj mobilni telefon. Odmah sam pozvao policiju koja je izašla na lice mjesta i navedena lica zatekla kod kaptaže Mala voda“, objašnjava Obrenović.

Dio mještana Blatine koji s Obrenovićem dijele vodu, ali i sumnje, tvrde da je dosadašnja šteta na vodovodu premašila 12.000 eura. Smatraju da su njihove fotografije s lica mjesta dovoljan dokaz za Osnovno državno tužilaštvo (ODT) da „brzo reaguje“. Ta grupa mještana sigurna je da to što oni koriste vodu s te kaptaže ne utiče na količinu vode na drugim izvoruštima, te da njihove komšije „oštećuju izvor samo iz pakosti i zavisti“.

S druge strane, njihove komšije optužuju Obrenovića i ostale da su „nezakonito kaptirali izvor Mala voda i onemogućili drugima uredno snabdijevanje vodom“.

Vučko, Bogdan i Boško Šuković te **Veselin i Vojin Čogurić** kažu da su još 1970. oni kaptirali izvorušte ispod Purove lazine, na osnovu

Prije mjesec dana izvor je zatrpan kamenjem, a prema tvrdnjama svjedoka, među onima koji su izveli „diverziju“ bio je i po jedan pripadnik policije i Komunalne policije

odluke Opštinskog sekretarijata, i nesmetano ga koristili sve do 1999. godine.

„Onda je Obrenović s društvom neovlašteno kaptirao izvor Mala voda, koji je iznad našeg u istoj jaruzi. Tada nam je prvi put, poslije 29 godina, nestala voda. Oni nijesu prethodno ispitali povezanost izvora. Na naša insistiranja da odustanu od daljih radova i omoguće da voda s izvora Mala voda teče prirodnim tokom, oglušili su se, pa smo bili primorani da se obratimo nadležnim organima”, objašnjavaju Šukovići i Čogurići.

Kako tvrde, vodoprivredni inspektor je u aprilu 2000. godine Obrenovićima zabranio korištenje izvora Mala voda, sve do dobijanja vodne dozvole. Sporno izvoriste, objašnjavaju, nije korišteno zbog toga sve do prošle godine.

„Tada su ponovo počeli da odvođe vodu i ugrozili naše vodosnabdijevanje. obraćamo se Komunalnoj policiji i komunalnom inspektoru, koji je u oktobru prošle godine ponovo zabranio korištenje tog izvora do dobijanja vodne dozvole. Oni ne haju za rješenje pa smo se sredinom jula ove godine ponovo

obratili inspektoru s urgencijom za administrativno izvršenje rješenja, koje je i doneseno 2. avgusta. Ni to nije spriječilo naše komšije da i dalje ugrožavaju naša stečena prava”, kažu Čogurići i Šukovići.

Oni tvrde da su 9. avgusta kolašinskoj policiji najavili da će na izvoristu uspostaviti predašnje stanje, odnosno obezbijediti da voda teče prirodnim tokom. Kako tvrde, samo su vratili kamenje koje je i ranije bilo na izvoru i uklonili cijev, koja nije bila zabetonirana. Navodno, korisnici tog izvora dio su vode odveli crijevom u šumu, a Čogurići i Šukovići tvrde da je to učinjeno „samo zbog pakosti”.

Priznaju da su zaplijenili kamere, koje su postavile njihove komšije. I oni tvrde da tužilaštvo treba da reaguje jer snimci sa kamera pokazuju kako Obrenović i ostali oko izvora stražare s „dugim cijevima” i to na javnoj površini. Smatraju i da je postavljanje kamera nezakonito, a optužili su Obrenovića i ostale da su sami bacali dinamit na izvor. Poručili su komšijama da će se za svoja prava boriti i dalje „svim zakonom propisanim sredstvima”.

Borbu do postizanja cilja, najavljuje i druga grupa Blatinjana.

Tvrde i da imaju „papire“, koji dokazuju da Čogurići i Šukovići ne govore istinu. Dosta „papira“ kao dokaz nudi i druga strana.

„Oni su demantovani elaboratom koji su napravili stručnjaci Zavoda za geološka istaživanja i koji su zaključili da dva izvora, udaljena oko dva kilometra, nijesu povezana, te da količina vode u jednom ne zavisi od količine i korištenja vode u drugom. Pribavili smo svu dokumentaciju koja je neophodna i koju je od nas tražila Opština, od koje smo dobili rješenje za utvrđivanje vodnih uslova. Kasnije su to rješenje povukli uz obrazloženje da treba oni da angažuju stručnjaka za jedan dio dokumentacije. Trpimo štetu već dvije godine od ljudi koje samo pakost tjera da rade ono što rade”, poručuju Šukovićima i Čogurićima i preporučuju im da koriste još četiri izvora koji postoje u selu.

Iz kolašinske Opštine najavljuju da će tek u narednom periodu moći da saopšte svoj stav problemima u Blatini. Objasnili su da zbog smjene vlasti sva dokumentacija još nije pregledana i obećavaju da će s nivoa lokalne uprave dati sve od sebe da se konflikt Blatinjana završi u skladu sa zakonom.

Rijetki mještani Blatine, koji nijesu uvučeni u svađu oko izvora Mala voda, podsjećaju da bi njihove komšije mogle štošta da nauče od svojih predaka. Prije nekoliko stotina godina, bez policije, opštinskih službi, tužilaštva i sudova u tom selu nalazili su načine da se dogovore oko korištenja vode.

„To se tada jednostavno rješavalo. Ljudi su sjeli, razgovarali i dogovorili se koji izvor i kada ko koristi. Postojao je i redosljed korištenja jazova za navodnjavanje. Riječ se poštovala i niko je nije smio prekriti. Niko nije posredovao sa strane, a vode su imali svi dovoljno. Očigledno, tada je bilo i manje pakosti i zavisti, a više pameti i ljudskosti”, tako je jedan od starijih Blatinjana prokomentarisao ono što njegove komšije rade već dvije godine.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Hidroelektrane kao svemirski brodovi

Visoko gore u planini, na mjestu gdje se spajaju dvije male rijeke, praveći veću, poznatu pod nazivom Šekularska, u divljini borova i jela, dvije male hidroelektrane djeluju kao da se na zemlju spustio svemirski brod. One nisu ovdje slučajno izgrađene. Dva potoka s desne i lijeve strane od izvorišta stavljeni su u cijevi i dovedena do tog mjesta.

„Evo pogledajte. Obje rijeke, Spalevička sa jedne i Rmuška sa druge strane, stavljene su u cijevi, odozgo od izvorišta, u dužini od dva i po do tri kilometra. One više ne postoje. Ovdje, kod seoske škole, voda iz njih pretvara se u energiju u dvije hidrocentrale“, objašnjava predsjednik beranske Mjesne zajednice Šekular **Vesko Davidović**.

Dok sagovornicima pokazuje kako to izgleda na terenu, on za trenutak začuti i uzdahne.

„Boli me nešto u srcu i grudima kad vidim da tih rijeka više nema. Odrastao sam uz njihov buk. Prave planinske ljepotice. Kakvo je to selo koje nema rijeku, a mi smo sada ostali bez svih rijeka“, kaže Davidović.

Da je to i bukvalno tako, on pokazuje na djelu. Na mjestu gdje izlazi voda iz dvije hidroelektrane, kod škole napravljen je vodozahvat i voda je ponovo stavljena u cijevi.

„Odavde cijevi idu nekoliko kilometara niže do treće hidroelektrane. Shvatate šta oni rade? Uzmite vodu i sprovedu je cijevima, putem, ispod asfalta, da bi dobili na brzini i količini energije“, objašnjava

Hidroenergija Montenegro već do sada zaradila je više od pet miliona eura iz postojećih hidrocentrala. Osim tajkuna, koristi od toga nije vidio niko. Ponajmanje mještani sela gdje su hidrocentrale izgrađene

Davidović.

Nije tu kraj priče. Od treće hidroelektrane u Šekularu, voda se ponovo pojavljuje i pravi novi vodozahvat.

„Ponavlja se isto što i ovdje gdje stojimo. Uzima se u cijevi i ispod puta dovodi nekoliko kilometara niže do sela Rijeka Marsenića, nadomak magistrale koja vodi prema gradu“, kaže ovaj čovjek.

Čitavim putem od sela Rijeka Marsenića do Šekulara, dolinom nekadašnje Šekularske rijeke, tragovi su devastacije prirode.

„Tu su nekada bili bukovi i vodopadi. Bilo je ribe kao u filmovima. Ova rijeka je bila prirodno mjesto za divlje potočne pastrmke. Sada ostavljaju vode tek za ponekog punoglavca. U početku nijesu ostavljali ništa. Ove godine, valjda zato što je kiše i vode bilo u izobilju, ostavljali su nešto malo, što oni zovu biološki minimum“, kaže Davidović.

Dok stojimo kod škole, prilazi nam plavi *golf* i čovjek iz automobila obraća se Davidoviću.

„Vele, bratee, da mi nisi vidio tetku. Trebalo je da me čeka da je prebacim do grada“, dovikuje.

Mi zbunjeno gledamo, Vesko hladnokrvno odgovara da mu je tetka vjerovatno već otišla.

„Bila je tu. Vjerovatno je otišla s nekim“, kaže Davidović.

Mladić s *golfom* odlazi, nakon što nas je dobro osmotrio, a Vesko nam objašnjava da je to „njihov“ čovjek te da je došao da osmotri šta radimo i snimamo.

Da je tako, uvjeravamo se nešto kasnije kada se vraćamo prema Beranama. Plavi *golf* parkiran je u krugu posljednje mašinske kuće, a mladić iz kruga te male hidroelektrane stoji s još nekoliko ljudi.

„Zaposlili su nekoliko čuvara. I ovaj mladić je među njima. Osim njih, niko drugi nema koristi od ovih malih elektrana. Asfalt su napravili navodno za nas, a kao što vidite, vodi samo do posljednje hidrocentrale. Ni jedan drugi put u selu nije asfaltiran“, kaže Davidović.

Stara kamena zgrada od davnina sagrađena za potrebe seoske škole, jedno vrijeme je bila ustupljena koncesionarima. Tek nakon što su se mještani pobunili i to preko medija došlo do javnosti, vraćena je selu.

Sasvim je druga priča da je u njoj sve manje đaka.

„Ko će ovdje da ostane? Pored četiri hidroelektrane, mi struje imamo tek za sijalicu. Prekidi u napajanju skoro su svakodnevni. Niskonaponska mreža stara pola

Ko će ovdje da ostane? Pored četiri hidroelektrane, mi struje imamo tek za sijalicu. Prekidi u napajanju skoro su svakodnevni. Niskonaponska mreža stara je pola vijeka. Nema uslova za život, a ova postrojenja nikako se ne uklapaju u prirodu i našu sirotinjsku stvarnost“, kaže predsjednik MZ Šekular Vesko Davidović

vijeka. Nakrivljeni drveni stubovi. Nema uslova za život, a pogledajte ova postrojenja. Nekako se ne uklapaju u prirodu i našu sirotinjsku stvarnost“, kaže Davidović.

Na pitanje šta bi mještani željeli od koncesionara, kada je već napravljena šteta, on nedvosmisleno odgovara da bi najpoštenije bilo da selo dobija procenat od proizvedene i prodane struje.

„Nekako mi je to najlogičnije.

Ako već ovdje proizvode milione eura, neka samo mali procenat ostane selu za razvoj infrastrukture i druge potrebe pa bi možda prestalo iseljavanje“, kaže Davidović.

Priča postaje jasnija uz podsjećanje da je koncesionar malih hidroelektrana

na beranskim vodotocima kompanija *Hydroenergija Montenegro*.

Poznato je da je ovo preduzeće osnovano u Beranama u jesen 2007. godine, kada je biznismen **Oleg Obradović** došao u svoj rodni grad i preko kompanije *Hamera Capital* postigao dogovor sa tri opštine na sjeveroistoku Crne Gore o davanju koncesija za izgradnju malih hidroelektrana na njihovim teritorijama, ponudivši im za uzvrat dio akcija u zajedničkoj firmi.

Odluka o upisu udjela Opštine Berane u *Hydroenergija Montenegro* donijeta je u lokalnom parlamentu krajem oktobra te godine. U njoj je precizno definisano da će ova Opština kao svoj osnivački ulog unijeti „nenovčana sredstva u iznosu od 5.023 eura shodno procjeni ovlašćenog procjenjivača“ i na osnovu ovog uloga postati vlasnik 3,33 procenta kapitala novoosnovane firme.

Tom odlukom je definisano i da sjedište firme bude u Beranama, s osnovnom djelatnošću „izgradnja objekata za proizvodnju i distribuciju električne energije“.

U njoj je decidno stajalo da se za sprovođenje odluke i potpisivanje potrebne dokumentacije ovlašćuje tadašnji predsjednik Opštine Berane koji je trebalo da bude i jedan od članova Odbora direktora. Sve se dešavalo u vrijeme vlasti Demokratske partije socijalista u Beranama.

Treba li podsjetiti da na kraju od svih obećanja nije bilo ništa, i da se Opština Berane nigdje nije pojavljivala u Centralnom registru privrednih subjekata kao vlasnik bilo kojeg procenta akcija u *Hydroenergiji Montenegro*.

U registru Centralne depozitarne agencije zabilježeno je skoro dvadeset promjena. Trenutno su vlasnici kontroverzni biznismeni, vlasnici *Bemaksa*, **Aleksandar Mijajlović** i **Vesko Ubović** sa po trideset procenata i *Hamera Capital* sa 40 odsto vlasništva.

Prvenstveni plan *Hydroenergije Montenegro* bio je da izgradi ukupno trinaest mini hidroelektrana

U registru Centralne depozitarne agencije zabilježeno je skoro dvadeset promjena. Trenutno su vlasnici **Hidroenergije** kontroverzni biznismeni, vlasnici **Bemaksa**, Aleksandar Mijajlović i Vesko Ubović sa po trideset procenata i **Hamera Capital** sa 40 odsto vlasništva

na području beranske opštine, a vrijednost investicija procijenjena je na 28 miliona eura. *Hidroenergija Montenegro* koncesije je dobila na 27 godina. Sve lokacije su u slivu Lima. Pet u području Šekularske rijeke, i čak osam na beranskoj Bistrici.

Po istom šablonu kao u Šekularu, *Hidroenergija Montenegro* je dosad napravila još tri hidrocentrale na rijeci Bistrici, koja izvire na planini Bjelasici i uliva se u Lim u prigradskom naselju Buče.

I na toj rijeci pravljene su vodozahvati i cijevi sprovedene kroz trup puta Berane – Kolašin, koji je *Bemaks* pravio državnim sredstvima. I iskoristio, onako usput, da u put ugradi cijevi za hidrolektre.

Sva struja odatle sprovodi se do privatne trafostanice koja je nikla pored puta Berane – Andrijevića, kroz naselje Buče. Odatle se struja ubacuje u sistem, odnosno prodaje Elektroprivredi.

Neko je sračunao da je već do sada *Hidroenergija Montenegro* zaradila više od pet miliona eura iz postojećih hidrocentrals. Osim tajkuna, koristi od toga niko nije vidio. Ponajmanje mještani sela gdje su hidrocentrale izgrađene. Kao one u Šekularu.

Tufik SOFTIĆ

OTPAD NA PRIMORJU

Soba s pogledom na smeće

Iznad sela Bratica, na magistralnom putu Ulcinj-Bar, pruža se predivan pogled na Ulcinjsko polje, bazene Solane, Veliku plažu, Šasko jezero i albanske planine. Panorama gdje turisti po pravilu zastaju i naprave nekoliko fotografija, ali se još brže razočaraju zbog razbacanog šuta i otpada.

Ista slika može se vidjeti nekoliko stotina metara dalje, iznad predivne uvale Valdanos, u kojoj je preko 18 hiljada stoljetnih stabala maslina, a gdje je Turistička organizacija Ulcinj početkom godine napravila vidikovac. Prekrasan pogled, ako se gleda samo u daljinu, a ne bukvalno ispred nosa gdje teški kamioni i

Crna Gora uskoro proslavlja 27 godina od proglašenja „ekološkom državom“, ali otpad i nelegalne deponije na Primorju predstavljaju sve veću nevolju

traktori istovaraju iskopanu zemlju i građevinski otpad od porušenih objekata.

Još veće količine otpada mogu se vidjeti duž cijele Velike plaže, te posebno na obalama rijeke Bojane.

„Tek kada se podigne voda, ona pokupi sve sa obala i sve izbacila ušće i kod nas. A najveći dio završi u moru. Mi pokupimo to što ima oko kućica, ali ne možemo nikako da očistimo čitavu prirodu“, kaže ribar na Adi Bojani **Boris Mihailović**.

Zbog ovakvog nemara, čitava delta ove rijeke je u opasnosti, ocjenjuju u civilnom sektoru. „Ovdje ima smeća od igle do lokomotive, a najviše nas zabrinjava medicinski otpad. Za nekoliko godina, ako se ovo ne riješi, ovo će postati pustinja, a od ovog lijepog ostrva – smetlište“, tvrdi **Mahmut Karastanović** iz NVO *Bojana*.

Sličnim scenama svjedočili su ovog ljeta turisti koji su, uz Skadarsko jezero, putovali starim putem od Virpazara prema Krajini, ali i na mnogim drugim područjima opštine Bar.

Novi gradonačelnik **Dušan Raičević** naredio je početkom septembra lokalnim službama i komunalnom preduzeću da „u roku od tri dana izvrše zbrinjavanje komunalnog otpada i drugog

prirodnog i vještačkog otpada sa javnih površina“. Na rezultate javnost još čeka.

Na području Kotora zvanično je evidentirano 11 većih neuređenih odlagališta otpada čija površina prelazi hiljadu metara kvadratnih. Nakon zatvaranja *Lovanje* nema regionalne sanitarne deponije u Boki, već se čvrsti otpad odvozi na deponiju *Možura*, koja je prilikom otvaranja 2012. godine bila planirana samo za opštine Bar i Ulcinj.

Na *Možuri* se godišnje odlaze oko 70.000 tona otpada sa Primorja ili dva puta više nego što je bilo planirano. Zato će ona, gotovo izvjesno, imati dvostruko manji vijek trajanja – 15 umjesto 30 godina.

Za odvoz smeća komunalna preduzeća i građani bokeljskih opština izdvajaju znatna sredstva – oko 35 eura po toni. Samo se iz Kotora na deponiju *Možura* izmjesti godišnje blizu 12.000 tona smeća. Računica je jednostavna – Kotorane to košta oko 420.000 eura.

Poslije isteka roka rada „Lovanje“, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, u saradnji s lokalnim upravama Kotora, Tivta i Budve, bilo

u obavezi da definiše lokaciju gdje će biti izgrađena druga sanitarne regionalna deponija na Primorju.

Iz *Instituta za biologiju mora* iz Kotora saopštili su da je uslijed nekontrolisanog odlaganja otpada situacija na moru – alarmantna. Rezultati njihovih analiza pokazuju prilično visok stepen zagađenja plaža čvrstim otpadom, pri čemu najveći udio u ukupnoj količini ima plastični otpad.

Tako je, na primjer, plastičnom priboru za jelo potrebno hiljadu godina da se razgradi u morskoj vodi, automobilskim gumama 2.000, a staklenoj boci čak 4.000 godina!

„Stoga, sljedeći put kad mahinalno bacite neki otpad u naše more znajte da će mu trebati cijela vječnost da se razgradi. Bez obzira na sve što mi mislimo o Jadranu, on više ne spada u kristalno čista mora kakvo bismo željeli da bude“, poručili su iz NVO *Green Sail*.

Prema procjenama nevladinih organizacija, u Crnoj Gori ima pet crnih ekoloških tačaka, te oko 350 identifikovanih i mnogo više nepoznatih nelegalnih deponija. Od toga, više od trećine je na Primorju.

Rijetki su slučajevi saniranja tih problema, da se ne govori o njihovom trajnom rješavanju. Sve se praktično svodi na jednokratne akcije „o-ruk“ tipa – neka bude (č)isto! Kakve su upravo izvedene ovog petka i subote u svim primorskim opštinama.

„Tu činjenicu, uz buku i nedostatak parkinga, redovno ističu strani turisti koji posjećuju našu zemlju. Oni se ne mogu načuditi kako vlast i građani u jednoj ovako lijepoj zemlji mogu dozvoliti da tone opasnog smeća prijetu njima samima, prirodnim ljepotama i ukupnom imidžu države“, kaže dugogodišnji turistički radnik iz Ulcinja **Ismet Karamanaga**.

Njegov kolega iz Budve **Vukašin Čulafić**, koji je bio predstavnik Turističkog saveza Jugoslavije u Njemačkoj, kaže da turisti iz te zemlje, kojih je još uvijek malo na našoj obali, vole prirodu, naročito netaknutu, ali da prvenstveno zbog smeća i buke s razlogom negoduju. „Stoga dijelom i bojkotuju našu obalu.

Prema procjenama nevladinih organizacija, u Crnoj Gori ima pet crnih ekoloških tačaka, te oko 350 identifikovanih i mnogo više nepoznatih nelegalnih deponija. Od toga, više od trećine je na Primorju. Rijetki su slučajevi saniranja tih problema, da se ne govori o njihovom trajnom rješavanju. Sve se praktično svodi na jednokratne akcije

Bageri i turisti ne idu zajedno, a kod nas se gradi na sve strane. Deponije su karcinom na najljepšem dijelu 'đerdana ljepote' južnojadranske", smatra on.

Dok crnogorski zvaničnici uvjeravaju građane da će nekoliko puta odlagano otvaranje pristupnih pregovora za poglavlje 27, a koje se odnosi na životnu sredinu, biti obavljeno do kraja godine, jasno im je da Evropska unija neće prihvatiti države koje nijesu riješile problem opasnog otpada.

Kako se procjenjuje, ovoj državi je potrebno više od milijardu eura do 2035. godine da brigu o životnoj sredini upodobi pravilima EU. Sa ovakvim nemarnim i štetočinskim odnosom ta će cifra nesumnjivo rasti.

U tom kontekstu je razumljivo što je ovih dana ministar održivog razvoja i turizma Crne Gore **Pavle Radulović** zavapio: „Ozbiljna boljka Crne Gore je saobraćajna infrastruktura i prije svega komunalna infrastruktura. I otpad, otpad, otpad, otpadne vode, čvrsti komunalni otpad". Napomenuo je i da „ukoliko se sa njim ne uspijemo izboriti u vrlo kratkom periodu mislim da će nam sav trud koji smo uložili mnogo manje značiti nego što bi mogao”.

Krajnje je vrijeme da Vlada Crne Gore, njene institucije i lokalne uprave počnu da sprovode nacionalnu Strategiju upravljanja otpadom i lokalne planove, kao i preporuke evropskih institucija. To se prije svega odnosi na inspeksijske organe, koji snose najveću odgovornost za ovo tužno stanje.

Novi zakon o komunalnim djelatnostima je za nepropisno odlaganje otpada propisao dosta oštre kazne, koje se izuzetno rijetko izriču. Naročito ne privilegovanim pojedincima i firmama koji vođeni pohlepom nesmetano i nekažnjeno uništavaju najveće bogatstvo države - jedinstvenu prirodnu sredinu. U državi koja se prije punih 27 godina proglasila „ekološkom”. Prvom na svijetu.

Mustafa CANKA

POSAD NA KRUZERU

Nojeva barka za bijeg iz balkanske svakodnevice

Poslovi na brodovima uglavnom su iz oblasti ugostiteljstva. Riječ je o angažmanima u baru, restoranu, housekeeping sektoru, recepciji, poslovi turističkog vodiča, obezbjeđenja

Dobra zarada, putovanja u zemlje na nekim drugim meridijanima, upoznavanje različitih kultura, napuštanje svakodnevice – zvuči kao posao iz snova. Kruzери koji nude razne poslove ljudima sa Balkana djeluju kao Nojeva barka za bijeg od nedostatka perspektive, posla i pristojne plate. Ni mladi u Crnoj Gori nisu ravnodušni prema ovakvoj prilici i sve je veći broj onih koji odlučuju da se okušaju u ovakvom načinu života.

„Tokom godine veliki broj ljudi pokaže interesovanje za rad na kruzerima. Do kraja procesa broj se smanji i cifra se svodi na oko stotinjak ljudi, jer broj kandidata koji će se ukrcati zavisi od toga koliko njih prođe glavni intervju sa kompanijama sa kojima sarađujemo“, kaže **Borče Risteski** iz agencije *Kouzon Montenegro*, koja u Crnoj Gori regrutuje ljude zainteresovane za rad na kruzerima.

Poslovi na brodovima uglavnom su iz oblasti ugostiteljstva. Riječ je o angažmanima u baru, restoranu, *housekeeping* sektoru, recepciji, poslovi turističkog vodiča, obezbjeđenja. Nude se i tehničke pozicije (video, sound, light, stage manager).

Iako su radnici najtraženiji za sferu ugostiteljstva, te je iskustvo u ovim poslovima poželjno, Risteski kaže da i neiskusni mogu aplicirati, a agencija se trudi da im pomogne i pripremi ih za posao na kruzeru.

Jedan od najbitnijih kriterijuma je poznavanje engleskog jezika. „Dovoljno je da engleski jezik bude na srednjem konverzijskom nivou jer je glavni intervju takođe na engleskom jeziku“, objašnjava naš sagovornik.

Prvi korak za prijavljivanje je slanje biografije na *e-mail* agencije, a dalja procedura objašnjava se na prezentacijama koje *Kouzon* organizuje nekoliko puta mjesečno. „Prezentacija o zapošljavanju na kruzerima je detaljna i obuhvata sve informacije o prijavi, platama i uslovima renomiranih brodskih kompanija sa kojima sarađujemo“, navode iz ove agencije.

Plate na kruzerima kreću se od 800 do 2.500 dolara, a u zavisnosti od pozicije i do 4.000 dolara. Radno vrijeme i priroda posla uglavnom ne pružaju mnogo prilika za trošenje tog novca, te je zarada sa kojom se radnici

vraćaju kući prilično.

Ipak, karijera na kruzeru ne može se posmatrati kao *dream job*. Valja biti dobro informisan o ovom načinu života, kao i o potencijalnim poslodavcima, odnosno kompanijama za koje se prijavljujete.

Aleksandra Macanović, Tivćanka koja već treći put plovi za američko-britansku kompaniju *Carnival Cruise Line*, za *Monitor* kaže da se za posao na brodu prijavila iako nije puno razmišljala o tome šta je čeka: „Pošto se sve brzo odvijalo, odlučila sam da probam, pa šta bude“.

Nakon slanja biografije, intervju na engleskom sa predstavnicima agencije, a zatim i kompanije, uslijedilo je prikupljanje potrebne dokumentacije za ukrcavanje. Troškove oko papirologije (ljekarsko uvjerenje, dokaz o nevođenju krivičnog postupka, neophodne vakcine) snosi budući zaposleni. On plaća i avionsku kartu, dok troškove povratka nakon isteka ugovora, kao i prilikom narednog ukrcavanja plaća kompanija.

„Kada stigneš u hotel (u mom slučaju sa prvog ugovora, Majami), sretnes grupu ljudi koja ide da radi za istu kompaniju. Svi idu na koledž koji traje mjesec, a podrazumijeva predavanja uz obavezne testove. Nakon položenih testova počinje

Ograničenja za radnike su rigorozna. Otkaz se vrlo lako dobija i ne postoji prostor za opravdanja, a troškove povratka kući snosi radnik. Naizgled sitnice kao što su korišćenje telefona na radnom mjestu, pijanstvo, konflikt sa šefovima ili supervizorima, pritužba gosta (koja ne mora biti istinita), predstavljaju ozbiljan problem

praksa. Onoga ko padne na testovima ili se postavi kao neodgovorna osoba, šalju kući“, objašnjava Aleksandra. Ugovor zvanično počinje ukrcajem na brod.

Kada je riječ o uslovima u kojima radnici borave na kruzeru, naša sagovornica kaže da to zavisi od klase broda. „Postoje tri klase, i uslovi zavise od toga na kojoj si. Ja sam za ova tri ugovora prošla kroz sve tri, a najlošija je bila ona na kojoj sam bila kada sam prvi put otišla“, kaže ona ističući da je najnezadovoljnija bila hranom, koja je na toj klasi uglavnom indijska i azijska. Takođe, navodi, nije lako privići se na sistem rada, naučiti kako on funkcioniše, jer pored posla često se održavaju treninzi o bezbjednosti prilikom potencijalnih

opasnosti na brodu.

„Kupatila se dijele na muška i ženska, što znači da djevojke imaju veliko kupatilo od po otprilike 12 tuš kabina i toaleta. Kabinu uvijek dijeliš sa jednom osobom istog pola, osim ako nemaš svog partnera i tražiš kabinu za parove. Postoji mogućnost da zamijeniš kabinu u slučaju da ti cimer/ka ne odgovara. U suštini, sve je obezbijeđeno i ništa ne plaćaš“, pojašnjava.

U kompaniji za koju ona radi, radno vrijeme zavisi od rasporeda koji se dobija i od radnog mjesta. Prilikom boravka u luci, minimalno je šest sati, dok je za vrijeme plovidbe od 10 do 12 sati, uz pauze.

Kada su u pitanju zdravstveni problemi, Aleksandra Macanović kaže da postoji medicinski centar u kojem je dostupna njega, ali ljekari uglavnom izostave pregled i daju lijekove za navedene simptome: „Jedino u slučaju da se osjećaš baš loše, postoji mogućnost za *medical off*, što znači da imaš dan, dva odmora. Taj dan ti je plaćen procentualno, u zavisnosti od zarade tvog *departmanta* tog dana, u svakom slučaju zadovoljavajuće“.

Ona ističe da je jako teško dobiti *medical off* i da nadležni izbjegavaju da to dopuste koliko je moguće.

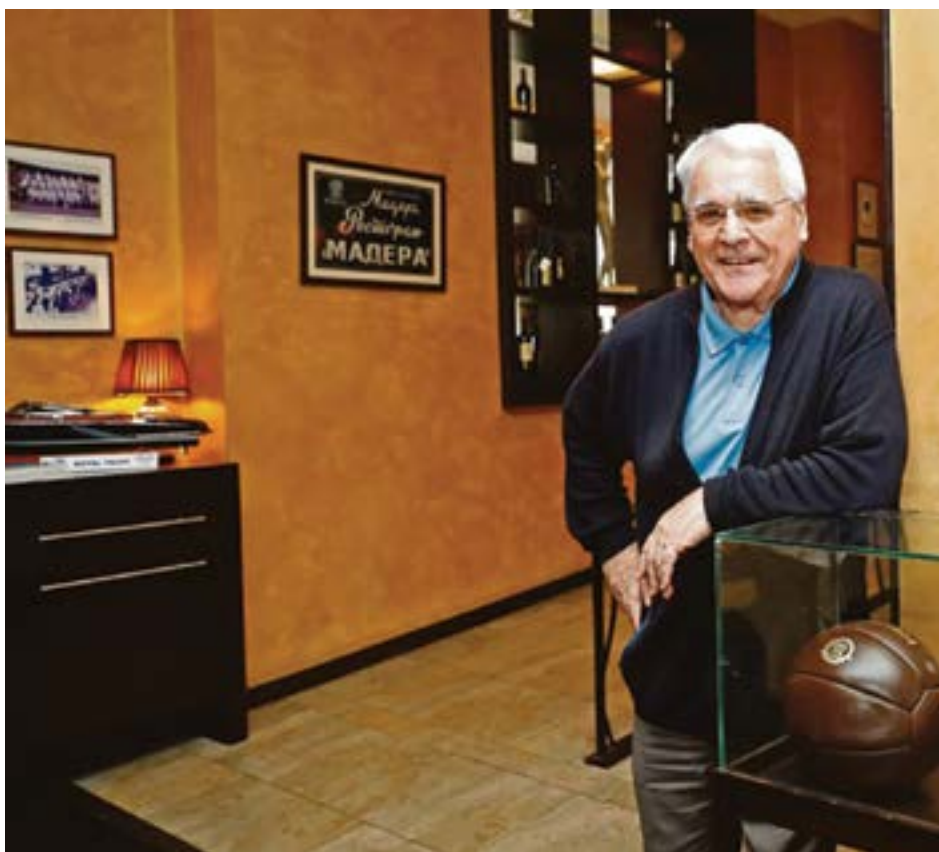
Ograničenja za radnike su rigorozna. Otkaz se vrlo lako dobija i ne postoji prostor za opravdanja, a troškove povratka kući snosi radnik. Naizgled sitnice kao što su korišćenje telefona na radnom mjestu, pijanstvo, konflikt sa šefovima ili supervizorima, pritužba gosta (koja ne mora biti istinita), predstavljaju ozbiljan problem. „Ako si dobar sa nekim ko je na dobroj poziciji, u smislu prijateljstva, veze ili usputne romanse, jako si zaštićen i šta god da uradiš neko će intervenisati i spasiti te posljedica“, navodi Aleksandra.

Ona naglašava da je ovakav sistem jako teško prihvatljiv ljudima našeg mentaliteta: „Mi ne govorimo 'Yes, boss!' kada nešto nije u redu i zato smo često pozivani na razgovore sa nadležnima“.

Miljana DAŠIĆ

Srbija je Vučićev privatni posjed

Tragedija Srbije je u tome što nema alternativu Vučićevoj vlasti, jer i oni koji kao tzv. opozicija pretenduju da ga skinu sa vlasti Vučića optužuju da je prodao, priznao ili izdao Kosovo. Ne može se izdati nešto što nije tvoje. Vučić je izdao Srbiju, jer je potpuno promijenio karakter društva tako što je državu pretvorio u svoj privatni posjed

MONITOR: *Vi ste poznati sportski komentator, a u novije vrijeme komentarišete i politička događanja. Šta Vas je motivisalo da sa sportskog pređete na politički teren?*

PANTIĆ: Sociolozi su davno konstatovali da je sport ogledalo društva. I da je sve što se u sportu zbiva samo preslikano društveno stanje. U našem srpskom, ogledalu te vrste, jasno se može videti da su ne samo sport već i kultura, nauka, praktično sve oblasti civilnog života,

postale jad i beda kurtizane zvane politika. Totalnom politizacijom života i uništavanjem svih društvenih, pa i sportskih institucija, političari su potpuno razorili društvo. Umesto reda u društvu vlada kaos i grabež. Interesi pojedinaca i partija na vlasti iznad su svakog zajedničkog. Prema tome, nisam ja prešao sa sportskog na teren politike, već obrnuto. Sport je po difoltu nevladin i nepolitički sektor života i ja u svojim komentarima stalno ističem: političari, dalje ruke od sporta jer je to naša građanska oblast. Uostalom, ako svaki političar misli da

može da uređuje sportski život zašto ja kao diplomirani politikolog ne bih njima poručio šta mislim o njihovom radu i neradu?

MONITOR: *Imaju li današnji fudbal i politika nekih dodirnih tačaka?*

PANTIĆ: Ako se misli na srpski fudbal i politiku onda tu nisu u pitanju dodirne tačke nego neposredna, direktna veza. Prvi čovek srpske politike je na mesto predsednika Fudbalskog saveza Srbije postavio svog nekadašnjeg telohranitelja iz vremena kada je bio generalni

sekretar Šešeljevih radikala Slavišu Kokezu i kao što je njegov politički mentor privatizovao čitavu državu Srbiju, tako je i Kokeza od Saveza i reprezentacije napravio privatnu Agenciju za međunarodne transfere igrača. U tim transferima važnu ulogu kao menadžer ima najbliži rod prvog političara Srbije. Zato ja reprezentaciju radije vodim kao selekciju Kokezanije a sve koji rade u srpskom Savezu kokezijancima.

MONITOR: *Ovih dana Srbija je bila u centru pažnje i svjetske*

javnosti zbog odlaska predsjednika Aleksandra Vučića na Kosovo. Šta ste zaključili o tom obilisku nakon što je okončan?

PANTIĆ: Tragedija Srbije je u tome što nema alternativu Vučićevoj vlasti, jer i oni koji kao tzv. opozicija pretenduju da ga skinu sa vlasti Vučića optužuju da je prodao, priznao ili izdao Kosovo. Ne može se izdati nešto što nije tvoje. Vučić je izdao Srbiju jer je potpuno promenio karakter društva tako što je državu pretvorio u svoj privatni posed. Taj navodni najbolji student

Srbija nikada nije izašla iz devedesetih. Srbija je postala zvanično najsiromašnija zemlja Evrope zato što je od propasti komunizma i raspada Jugoslavije vode, bez ikakve kontrole i odgovornosti, nesposobni, neobrazovani, nekulturni, da ne kažem primitivni ljudi koji čine komunističko-nacionalističku i kriminogenu političku koaliciju

Pravnog fakulteta ne samo da se ne pridržava pravnih normi zapisanih u Ustavu i zakonima, ne samo da ga ne interesuje legitimnost i legalitet, već se svemu tome javno ruga. Nikada niko nije kao on vladao bez ikakve odgovornosti i bez minimuma znanja o naciji i državi. Nikada niko nije bez ikakvih ovlašćenja pregovarao o sudbini Srba i Srbije. Pa on je na mesec dana prekinuo odnose sa Francuskom zato što je njen sud pustio na slobodu Haradinaja sa obrazloženjem da Srbija nije dostavila dokumentaciju kojom dokazuje da je Haradinaj ratni zločinac. A samo par meseci kasnije Vučićevi poslanici u Skupštini Kosova pod imenom Srpska lista prave Vladu Kosova sa tim istim Haradinajem. Pa šta je to nego beskrajno političko licemerje?

MONITOR: *Vučić je rekao da Srbija nikada neće priznati nezavisno Kosovo, da nikakvo rešenje kosovskog problema nije na vidiku u Briselu i da „stvari treba da se rešavaju riječima i pameću, a ne oruđem i oružjem“. Kako komentarišete te poruke?*

PANTIĆ: U svim bivšim jugoslovenskim republikama osim Slovenije, Crne Gore i odnedavno Makedonije, na vlasti je ona politička opcija koja je razorila nekadašnju veliku državu, a to je nacionalizam, samo ovoga puta modifikovan zavisno od slučaja do slučaja. U Srbiji recimo u pitanju je kvazi varijanta nacionalizma, jer to što govori najveća srpsko-hrvatska nacionalistička hulja, knjiški moljac, kralj budala i pravosnažno osuđeni ratni zločinac Vojislav Šešelj, ne može se drugačije okvalifikovati

nego kao idiotizam, u prevodu gluposti i budalaštine. A to što ga njegov najbolji učenik, van svih zakonskih normi, i dalje drži u parlamentu najbolji je dokaz do koje mere je privatizovao Srbiju. E sad, Jugoslavija je izgorela u ratnom požaru da bi se opljačkala nekadašnja društvena i državna imovina. Sada kada je to urađeno nema se zašto ratovati i nema ko da ratuje. Jer srpska profesionalna vojska je prepolovljena. Pobegli su ljudi od državnih razbojnika glavom bez obzira. A svuda oko Srbije je NATO vojska. I šta je to nego budalaština kad Šešelj kaže da treba blic-krigom zauzeti Kosovo i da će Srbija kad tad doći do linije Karlobag - Virovitica.

MONITOR: *Vučić je, pored ostalog, nazvao Slobodana Miloševića velikim srpskim liderom. Podsjećaju li Vas njegove političke poruke na onaj čuveni Miloševićev govor na Gazimestanu i vraća li se to Srbiji u devedesete?*

Srbija se davi u moru tabloidnog gliba. Moć takvih medija postaje zastrašujuća. Jer kako se proizvode informacije tako se prave i dezinformacije. Novinari takvih medija obuzeti su kolektivnom manijom laganja, iskrivljavanja, pa i isključivanja činjenica

PANTIĆ: Srbija se ne vraća, Srbija nikada nije izašla iz devedesetih. Srbija je postala zvanično najsiromašnija zemlja Evrope, zato što je od propasti komunizma i raspada Jugoslavije vode, bez ikakve kontrole i odgovornosti, nesposobni, neobrazovani, nekulturni, da ne kažem primitivni, ljudi koji čine komunističko-nacionalističku i kriminogenu političku koaliciju-KNK. Ta koalicija je stvorena početkom devedesetih godina i evo već više od četvrt veka vlada Srbijom. Ta KNK politička koalicija, bolje reći klika, drži građane Srbije u materijalnom i duhovnom neznanju, bedi i siromaštvu, jer se tako najlakše vlada. Tu političku konstantu u srpskom društvu, uz pomoć nereformisanih a privatizovanih i kriminalizovanih tzv. službi bezbednosti, uspostavili su sedmorica nasilnika srpske političke apokalipse: Milošević-Dačić-Šešelj- Vučić-Nikolić- Arkan i Palma. To su ljudi koji su Srbiju uveli najpre u rat sa okruženjem a potom i sa celim svetom, da bi kao navodni zaštitnici srpstva uskočili u političko sedlo vodeći narod i državu direktno u propast. Po tome što samo dva jahača te srpske apokalipse nisu više u sedlu jasno vam je da Srbija iz devedesetih nije ni izlazila.

MONITOR: *U martu ove godine Vučića ste optužili da razara društvo, uništava državu Srbiju i njene institucije, odbacuje Ustav, ukida demokratiju, hapsi, tuži i presuđuje. Je li se u međuvremenu nešto promijenilo?*

PANTIĆ: Promenilo se, ali nagore. Čovek je svog šofera postavio na mesto predsednika Opštine Zemun, svoju kafe kuvaricu na mesto predsednice Opštine Savski Venac. Telohranitelja Kokezu smo već pomenuli. Već šest godina on i njegova družina državnih razbojnika vladaju Srbijom tako da bi bili smešni kao onaj Ali-Baba francuskog glumca Fernandela i njegovih četrdeset hajduka iz poznate filmovane bajke, samo da nije tolikih tragičnih posledica po društvo i državu. Uostalom, naš politički

Ali-Baba i sklapa tajne ugovore sa Arapima, za njihove interese ruši ceo jedan kvart u Beogradu i ko zna kako će se sve to završiti. Kao u bajci sigurno neće.

MONITOR: *Da se vratimo sportu. Otkud toliko incidenata i mržnje na fudbalskim stadionima?*

PANTIĆ: Rekoh na početku da je sport, a fudbal pogotovo, pravo ogledalo društva. Politička zloupotreba fudbala je vidljiva na svakom koraku na svakoj utakmici,

Politička zloupotreba fudbala je vidljiva na svakom koraku na svakoj utakmici, naročito na ovim našim materijalno i duhovno opustošenim prostorima. Ništa lakše nego ojađenom, nezaposlenom i totalno frustriranom narodu kao duhovnu hranu ponuditi pobjedu Srbije nad Albanijom, pobjedu Hrvatske nad Srbijom ili *Partizana nad Skenderbegom*. Tako se sva frustracija liječi mržnjom koja se iskaljuje prema Albancima, Hrvatima ili Srbima

naročito na ovim našim materijalno i duhovno opustošenim prostorima.. Ništa lakše nego ojađenom, nezaposlenom i totalno frustriranom narodu, kao duhovnu hranu ponuditi pobjedu Srbije nad Albanijom, pobjedu Hrvatske nad Srbijom ili *Partizana nad Skenderbegom*. Tako se sva frustracija liječi mržnjom koja se iskaljuje prema Albancima, Hrvatima ili Srbima.

MONITOR: *Mnogi kažu da je danas fudbal biznis i moćna industrija.*

PANTIĆ: Fudbal se nekada igrao zbog gledalaca. Igrali su ga siromašni, a gledali imućni. Sada se fudbal igra zbog novca od TV prava i kladionica. Kada je osnovana Premijer liga Engleska je za godinu dana dobila od televizije 20,3 miliona evra. Danas od TV prava na godišnjem nivou dobija dve milijarde evra. I, naravno, tu gde je prisutan tako ogroman novac okeanske su i mogućnosti za korupciju. Pa nedavno je uhapšeno pola Izvršnog odbora FIFE. Da ne govorimo o tome šta bi sve morao gurač lopte da uradi ako se u njega uloži 100 miliona. Teško da će sve to na dobro izaći.

MONITOR: *Šta mislite o današnjem novinarstvu? Je li tabloidizacija medija moćnija od profesionalizma?*

PANTIĆ: Ne znam za druge, ali Srbija se davi u moru tabloidnog gliba. Moć takvih medija postaje zastrašujuća. Jer kako se proizvode informacije tako se prave i dezinformacije. Novinari takvih medija obuzeti su kolektivnom manijom laganja, iskrivljavanja, pa i isključivanja činjenica. Širenje straha, strepnje, izazivanje panike i osećanja ugroženosti, sve su to medijski efekti kojima se građanstvu skreće pažnja sa važnih životnih tema. Mediji su danas taj ključni faktor u promeni društvenih odnosa, a ne ekonomija. Nažalost.

Veseljko KOPRIVICA

DA VAM ISTINU O ISTINI KAŽEM!

Piše: Ferid MUHIĆ

Istina ne pribavlja prijatelje!
Moje veliko "NE" Aristotelu, obilo mi se o glavu!

Godinama sam vam govorio o istini, opominjući vas da joj ne vjerujete previše! Da se za nju ne vezujete više nego za prijatelje i da prijateljstvo uzdignete iznad istine! I gle, dosjetili ste se da svakako i ja tako činim prema vama, svojim prijateljima, i da vas stavljam ispred istine a istinu ostavljam iza vas, kada tako govorim, pa ste me sada pritisli uza zid i s pravom od mene zahtijevate da vam istinu o istini kažem!

Nemajući ni pravo, ni dobar razlog da izbjegnem odgovor, ostaje mi da vam po istini i odgovorim, iako znam da će me to koštati vašeg prijateljstva.

Jer, kao što sam već na početku rekao: Istina nam ne pribavlja nove prijatelje, a odbija od nas one koje već imamo!

Ja sam davno Aristotelu zamjerio što se u ime istine odrekao prijatelja Platona, onim slavnim riječima: „Prijatelj mi je Platon, ali istina mi je milija”. - (dakle, i od Platona i od svakog prijatelja). Bi mi žao i Platona i Aristotela, i njihovog prijateljstva i ne htjedoh mu to oprostiti!

„Aristotele, prijatelj je važniji od istine!”, poručih mu. „Šta će ti sve istine ovoga svijeta ako ostaneš bez prijatelja!? Zar si zaboravio ono što si sam rekao: da je ljudima od prirode dato živjeti u zajednici, s prijateljima, a da sami i bez prijatelja žive samo zvijer – i bog! Mi, Aristotele, zvijeri nismo - bogovi nećemo postati!”

I zato sam hvalio i uzdizao prijateljstvo, sve dok i sam rekoh nekakvu istinu ne mareći šta će o tome reći prijatelji. I sada mi je jasno: Istina i prijatelji ne idu zajedno! Ko se jednom odlučio, odlučio se zauvijek. Ko hoće prijatelje, neka se okane istine; ko hoće istinu, neka zaboravi prijatelje! Ko se jednom odrekao istine zbog prijatelja, spalio je za sobom sve lađe koje bi ga odvele istini. Pred prijateljem koji ti je važniji od istine, više nikada ne spomenji istinu!

Vidiš li čovjeka okruženog prijateljima, znaj da taj za istinu ne mari ni koliko za lanjski snijeg! Jer da su, u situaciji da izaberu između

prijatelja i istine, izabrali istinu, ostali bi bez prijatelja. Najbolji način da se oslobodiš dosadnih ljudi, lažnih prijatelja, ali, nažalost, i da ostaneš bez pravih prijatelja, jeste da im skrešeš istinu u oči. Ako vam je stalo do prijatelja, neka vas ne zavaraju ni fraze kojima vas obavezuju da im kažete istinu: „Govorim ti kao prijatelj: „Kao prijatelj, dužan sam ti reći istinu!”, ali, ako vam je stalo do prijatelja, ne nasjedajte ni kada vas nagovaraju: „Pitam te kao prijatelja – reci mi istinu!” I otkuda samo ta besmislica da je prijatelj dužan uvijek reći istinu!? Onaj ko je izmislio tu obavezu, nije ništa shvatio ni o prijateljstvu, ni o istini.

Čovjeku koji je, zbog istine izgubio prijatelje, ne ostaje ništa drugo nego da prigrlji istinu. Postoje i oni koji su se priklonili istini, jer nikada nisu ni imali prijatelja. O takvima, može se poentirati oksimoronskim sofizmom: njima je istina jedina prijateljica! Istina, naime, ne može biti prijateljica jer od nas zahtijeva ne da nju volimo najviše, nego da samo nju volimo! Oni koji se obećaju istini, postaju Filo-sofi, jer voleći istinu, time vole i mudrost, a mudrost je Sophia – pa se ova jednostrana ljubav osuđena da nikada ne bude ostvarena, zato i zove ljubav prema sofiji, odnosno: Filo-Sophia. Muka je u tome što Sophia u koju su zaljubljeni filozofi, neće da bude prva violina, nego jedina violina u našoj filharmoniji! Zato su filozofi tako često osobenjaci dosadni i osamljeni! Zaljubljeni u svoju apstraktnu i nedostižnu Sophiu, odriču se ljubavi živih i istinitih Sofija.

Kod onih koji u trenucima iskrenosti priznaju sebi da teret ljubavi prema istini nisu kadri podnijeti, pomisao na sopstvenu slabost može izazvati melanholični uzdah, ali tu su im prijatelji da ih razvedre. Onima pak, koji cijelog života nepokolebljivo istraju ljubeći istinu, ponekad smrt pribavi poštovanje. Za života, istina im najčešće donese podsmjeh, ponekad mržnju, uvijek distancu i odbojnost. Prijatelje takvi ne steknu nikada.

Zato i jesu takvi. Kao veličanstvena stabla borova, na vrletnim visinama krša, iznad pustoši života, nedostižni i sami!

Onima koji cijelog života nepokolebljivo istraju ljubeći istinu, ponekad smrt pribavi poštovanje. Za života, istina im najčešće donese podsmjeh, ponekad mržnju, uvijek distancu i odbojnost. Prijatelje takvi ne steknu nikada

Nervni slom izvršne vlasti

Strah se širi Sjedinjenim Američkim Državama. Strah od predsjednika **Donald** Trampa.

Upravo se u prodaji pojavila nova knjiga legendarnog američkog novinara **Boba Vudvorda** *Strah: Tramp u Bijeloj kući*. Zasnovana na svjedočenjima „insajdera“ iz administracije, knjiga prikazuje predsjednika Trampa kao lidera opasno neupućenog u svjetska pitanja, a njegovu Bijelu kuću kao disfunkcionalnu i razorno zaokupljenu unutrašnjim sporovima.

Prethodno je anonimni izvor iz Trampove administracije ispričao *Njujork tajmsu* (NYT) da se visoki zvaničnici protive odlukama predsjednika jer ne dijele njegovo mišljenje. Svaki dan dosadanjih 20 mjeseci Trampovog haotičnog predsjednikovanja doveo je u pitanje njegove intelektualne i moralne kapacitete da vodi SAD. Prilog NYT je ponegdje doživljen kao podrivanje predsjednikove legitimne vladavine i graničenje s izdajom.

Situaciju u Bijeloj kući komentarisao je i bivši Trampov glavni strateg **Stiv Benon** upoređujući je sa stanjem uoči američkog građanskog rata za vrijeme vladavine Abrahama Linkolna. Benon je mislio na krizu u vlasti SAD-a iz 1862, kada je general Džordž Maklelan izjavio da predsjednik Linkoln ne treba da bude glavni komandant.

Vudvord je zajedno sa kolegom **Karlom Bernstajnom** u *Vašingtonu* razotkrio aferu Votergejt koja je dovela do ostavke predsjednika **Ričarda Niksona** u augustu 1974.

Knjiga legendarnog američkog novinara **Boba Vudvorda** *Strah: Tramp u Bijeloj kući*. Zasnovana na svjedočenjima „insajdera“ iz administracije, knjiga prikazuje a Trampa kao lidera opasno neupućenog u svjetska pitanja, a njegovu Bijelu kuću kao disfunkcionalnu i razorno zaokupljenu unutrašnjim sporovima

• NAVODE IZ
VUDVORDOVE
KNJIGE NAZVAO
GOMILOM IZMI-
ŠLJOTINA I LAŽI:
Donald Tramp

Napisao je i knjige o mnogim liderima, uključujući **Džordža Buša i Baraka Obamu**.

U knjizi zasnovanoj na stotinama sati intervjua s ljudima iz neposredne Trampove okoline Vudvord opisuje predsjednikovu paranoju i bijes povodom istrage o vezama njegove kampanje s Rusijom; nastojanja najbližih saradnika da kontrolišu njegov temperament u stvarima rata i mira i međunarodnih odnosa, sve do toga da ga šef kabineta naziva „idiotom“, a sekretar za odbranu kaže kako se šef države ponaša kao čak šestog-sedmog razreda.

Vudvord donosi eksplozivne detalje o funkcionisanju administracije i, između ostalog, otkriva da su saradnici predsjednika od njega krili osjetljiva dokumenta i odluke kako ih ne bi potpisao jer su smatrali da bi mogli nanijeti štetu SAD-u. Knjiga otkriva haotičnu administraciju koja ima „nervni slom izvršne vlasti“, navela je britanska medijska kuća BBC.

BBC ističe da se u knjizi kaže i da je Tramp naredio Pentagonu da organizuje atentat na sirijskog predsjednika **Bašara al Asada** „pošto je upotrijebio hemijsko oružje protiv civila 2017. godine“.

Vudvordovi pokušaji da dobije intervju sa Trampom nisu urodili plodom. Predsjednik je pokušao da razgovara s novinarom pošto je ovaj već završio rukopis knjige.

Tramp je navode iz Vudvordove knjige nazvao gomilom izmišljotina i laži. Citati pripisani sekretaru za odbranu **Džimu Matisu** i šefu kabineta Bijele kuće **Džonu Keliju** su, prema Trampu, „izmišljene podvale, prevara javnosti“.

Dan poslije objave da je Vudvord napisao knjigu o Trumpovoj administraciji, dnevnik NYT je u potezu bez presedana, objavio autorski tekst anonimnog visokog zvaničnika Bijele kuće koji je poručio američkoj javnosti da je „dio otpora“ u administraciji. Cilj je da zemlja bude zaštićena od „najgorih namjera“ predsjednika SAD-a, naveo je autor.

Pisac uvodnika, za kojeg u NYT

T tramp je uvodnik u NYT nazvao „kukavičkim“ i „izdajničkim“. Potom je tvitovao: „Ukoliko kukavička anonimna osoba zaista postoji, *Tajms mora*, u svrhu nacionalne bezbjednosti, da njega ili nju preda i prijavi vladi“. Uveliko se spekuliše ko bi iz Bijele kuće mogao biti autor uvodnika. Imena idu od potpredsjednika Majka Pensa ili portparolke Sare Hakbi Sanders

mediju navode da je visoki zvaničnik administracije čiji su identitet zaštitili jer bi mu u suprotnom posao bio ugrožen, naglasio je da on nije dio popularnog lijevog „otpora“ u SAD-u, već je klasični konzervativac. „Korijen problema je predsjednikova nemoralnost. Svako ko radi s njim zna da nije odan niti jednom poznatom visokom principu koji bi ga vodio pri donošenju odluka. Iako je izabran kao republikanac, pokazao je veoma malo sklonosti za ideje koje dugo zastupaju republikanci: slobodno mišljenje, slobodno tržište i slobodni

ljudi... Kada se tome doda njegov veliki marketing, s porukom da su mediji ‘neprijatelj naroda’, impulsi predsjednika Trumpa su generalno antidemokratski...”, naveo je autor.

Prema uvodniku, Trampov je „nagao, neprijateljski, sitničarski i neefikasan“ stil vladanja. „Sastanci s njim variraju s teme na temu i izvan su tračnica, često počne da se ponavlja i bjesni, a njegova impulsivnost rezultira nedovoljno promišljenim odlukama, na bazi loših informacija, često i nesmotrenim odlukama, koje mi potom moramo da povlačimo“, piše u tekstu.

„Bukvalno nikad ne možeš procijeniti hoće li on promijeniti mišljenje sljedećeg minuta“, požalio se autoru uvodnika nedavno jedan visoki zvaničnik poslije sastanka u Ovalnoj sobi na kome je predsjednik odlučio da odustane od velike političke odluke koju je donio samo sedmicu ranije.

Tog zvaničnika brine, pored ostalog, Trampova naklonost prema autokratama umjesto prema saveznicima. U suštini - administracija je u „dva kolosjeka“, gdje predsjednikove akcije, kao što su njegov pomirljivi ton prema „autokratama i diktatorima“ poput **Vladimira Putina** i **Kim Džong Una** - obuzdavaju i preusmjeravaju „odrasli u sobi“, naveo je pisac uvodnika.

Uvodničar je naveo i da se, „imajući u vidu nestabilnost kojoj su mnogi bili svjedoci“, šaputalo o povlačenju amandmana 25. na Ustav SAD-a čime bi počeo komplikovan proces uklanjanja predsjednika od strane njegovog osoblja jer smatraju da nije u stanju da obavlja dužnost. No, kako je naveo, „niko ne želi da se strmoglavi u ustavnu krizu“. Zato će, poručuje, nastaviti da usmjeravaju administraciju u pravom smjeru dok, kako kaže, „na ovaj ili onaj način ne bude gotovo“.

Tramp je uvodnik u NYT nazvao „kukavičkim“ i „izdajničkim“. Potom je tvitovao: „Ukoliko kukavička anonimna osoba zaista postoji, *Tajms mora*, u svrhu nacionalne bezbjednosti, da njega ili nju preda

i prijavi vladi.”

Uveliko se spekuliše ko bi iz Bijele kuće mogao biti autor uvodnika. Imena idu od potpredsjednika **Majka Pensa**, zbog upotrebe jedne rijetke riječi koju u javnom diskursu samo on upotrebljava, „zvijezda vodilja” ili portparolke **Sare Hakbi Sanders**.

Iako Tramp uglavnom ignoriše sporna pitanja, u američkim medijima sve se više pominje mogućnosti da bude pravno gonjen. „Ukoliko su ove isplate (porno glumici i manekenki) krivično djelo u slučaju **Majkla Koena**, zašto nisu i za Donalda

● UZDRMAO
JAVNOST:
Bob Vudvord

Dan poslije objave da je Vudvord napisao knjigu o Trumpovoj administraciji, dnevnik NYT je u potezu bez presedana, objavio autorski tekst anonimnog visokog zvaničnika Bijele kuće koji je poručio američkoj javnosti da je „dio otpora” u administraciji. Cilj je da zemlja bude zaštićena od „najgorih namjera” predsjednika SAD-a, naveo je autor

Smjena

Izrazi „izdaja, podmićivanje ili drugi krivični prekršaji i drugi prestupi” postali su standard kojim bi predsjednik SAD-a mogao biti smijenjen s te funkcije. Kako nalaže sistem, Predstavnički dom vodi postupak za optužbe koje se dovode u vezu sa velikom porotom. Tada Senat raspravlja o optužbi i glasa hoće li predsjednika osloboditi ili osuditi. Osuda rezultira smjenom predsjednika.

Nijedan predsjednik SAD-a nije do sada opozvan. Postupak je pokrenut u slučaju predsjednika Endrju Džeksona 1868. i Billa Klintona 1998. Obojicu je opozvao Predstavnički dom, ali ih je Senat oslobodio optužbi.

Pravosudni odbor Predstavničkog doma – što je formalno polazište za takav postupak u Kongresu – 1974. donio je nekoliko rješenja za opoziv predsjednika Niksona. Nikson je podnio ostavku prije nego što je proces krenuo dalje.

Ove godine je među demokratama postojala konstantna ideja o opozivu predsjednika Trampa. No, mala je vjerovatnoća da će se dogoditi sve dok republikanci kontrolišu oba doma Kongresa.

Zato je, smatra **Maks But**, konzervativni kolumnista *Vašington posta* i ljuti Trampov protivnik, vrijeme da ovaj bude uklonjen s funkcije predsjednika putem 25. amandmana, jer očigledno „nije u stanju da ispuni ovlaštenja i dužnosti svog ureda”.

Amandman 25. je dodat Ustavu 1967. Najvažniji je njegov četvrti odjeljak koji određuje proces za nesmetanu smjenu predsjednika sa pozicije šefa države. Odluku da „predsjednik nije u stanju da vrši ovlaštenja i dužnosti svog kabineta” donose potpredsjednik i većina glavnih službenika izvršnih odjeljenja – trenutno njih 15 – i omogućava potpredsjedniku preuzimanje kabineta.

Amandman je „zamišljen kao zaštita od samog predsjednika, da on ne preraste u neku vrstu nesposobne ličnosti čime bi se zahtijevalo poništavanje izbora, te ga suspenduje s dužnosti, trenutno, ali ne i privremeno”, tumači Majkl Gerhart, profesor ustavnog prava na Pravnom fakultetu Univerziteta Severna Karolina.

Kit E. Vittington, profesor sa Univerziteta Princeton smatra da pozivanje na 25. amandman „izaziva duboku zabrinutost u pogledu legitimnosti izbornog procesa”. „Zamislite da želite da smijenite predsjednika, a onda se predsjednik ne složi sa tim. Lako je zamisliti da ovaj predsjednik ne želi da tiho ode i da će poslati poruku svom američkom narodu – da je namjerno smijenjen sa te pozicije. Taj postupak bi posebno omeo ovu zemlju”.

Trampa”, pitao je Koenov advokat **Leni Dejvis**.

Trampov advokat, nekadašnji gradonačelnik Njujorka **Rudi Đulijani** ističe da nema „nijednog navoda o bilo kakvim nepravilnostima koje je počinio predsjednik”. Drugi pravni eksperti smatraju da je veoma malo vjerovatno da Tramp bude sudski gonjen dok je predsjednik.

Teoretski je moguće da se Tramp suoči s postupkom opoziva u Kongresu SAD-a zbog „teških prekršaja”. No, za to je potrebno da opozicione demokrate osvoje u novembru većinu u oba doma u Kongresu te da za taj potez pridobiju i dio republikanaca.

Zasad su demokrate u prednosti

u anketama. Posebno pogubno po konzervativce može biti što je entuzijazam među glasačima demokrata znatno veći nego među republikancima. Trampovi saveznici poput bivšeg savjetnika Benona o pokušavaju da podignu ulog na izborima i tvrde da će oni biti referendum o potencijalnom impichmentu predsjednika.

Republikanci su dosad na Trampove kontroverze reagovali uglavnom izbjegavanjem da se dublje upuštaju u sporna pitanja. No, izbjegavali su i da se distanciraju od predsjednika, pošto im donosi glasove njegovih odanih pristalica.

Milan BOŠKOVIĆ

ODSUDNI TRENUTAK ZA KATOLIČKU CRKVVU U BIH

Nedavni skup u Travniku ponukao me je da ispišem ovosedmičnu kolumnu. Naime, sve su političke stranke u BiH, unatoč zabrani Centralne izborne komisije, nalazile način da i prije otvaranja zvanične predizborne kampanje, kroz najrazličitije forme komuniciranja dođu do svojih potencijalnih glasača, pa se tako i bh. HDZ potrudio da preko udruga koje *krovno* pokriva njihova parapolitička tvorevina Hrvatski narodni sabor, braniteljske udruge i drugi, privuku pozornost svojih simpatizera.

U kampanju su *uvučeni* i pjevači i glumci, ali i čitava reprezentacija nogometa susjedne države Hrvatske, čiji se veliki uspjeh na svjetskom nogometnom prvenstvu koristi kao izborni adut stranke koja sebe sama naziva *stožernom* bh. populusu, kad su Hrvati kao narod u pitanju.

Ipak, jedan detalj sa pomenutog skupa zadržao je danima moju pozornost. Pitao sam se da li je stvarno moguće da se Katolička crkva u BiH do te mjere stavi u funkciju HDZ-a i njegovog čelnika Dragana Čovića?

Kažu da fotografija ima čudesnu moć i da mnogo glasnije zbori od svakog napisanog retka. E, pa tako su propagandisti bh. HDZ-a uradili ozbiljan posao. U prvom redu manifestacije, čije ciljeve i pozadinu ne želim niti komentirati, sjedio je kardinal Vrhbosne Vinko uzoriti Puljić! Mislim, dapače, uvjeren sam da to što je Puljić sjedio do prvog Hrvata u BiH šalje više nego jasan signal kad je opredjeljenje za koga glasati na narednim izborima u pitanju. A dobro je znano da je hrvatski puk u BiH poslušan i odan svojim katoličkim pastirima.

Nisam kardinala Puljića vidio da je prisustvovao političkim skupovima u društvu

nekog funkcionera *hrvatskih* političkih stranaka npr. HDZ 1990. ili pak bh *pravaša*.

Puljić se opredjelio za *stožerne* i iz Travnika poslao jasnu poruku svome stadu, po logici: slijedite pastira i ko nije s nama taj je protiv nas.

Ne sumnjam da je drugačije i u *torovima* reis efendije i prvoga u bh. pravoslavaca, a onda to ništa drugo ne znači nego da se nismo odmakli od devedesetih godina prošlog vijeka, kad je *svaka ovčica u svoje stado išla*. Pojavljivanjem kardinala na političkom skupu uz Dragana Čovića katolička crkva osnažila je dvostruko bh. HDZ. Dala je *vjetar u leđa* HDZ-u kao partiji, ali i Draganu Čoviću u trci za člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda u BiH.

Ovakvo instrumentaliziranje katoličke crkve u svrhu jačanja pozicije jedne političke opcije nije nikakva novina. I ranije su svećenici ove crkve direktno radili za HDZ BiH, ali instrumentalizirati glavnog člana kardinalskog zbora nije isto što i potpora kakvog seoskog svećenika HDZ-u BiH.

Kardinal se očito dao instrumentalizirati, što nije dobro niti za katoličku crkvu koja bi morala brinuti o svim katolicima, a ne samo onima sa iskaznicom HDZ-a BiH.

Ovaj prizor iz Travnika devalvira svako verbalno izjašnjenje katoličke crkve u BiH da ona ne forsira niti jednu od političkih stranaka. Fotografija iz Travnika kazala je sve! Puljić nije više pastir svih katolika.

On će to ponovo biti kada jednaku pozornost učini na skupovima HDZ 1990, NHI, Hrvatske stranke, Hrvatske stranke prava, Hrvatske čiste stranke prava...

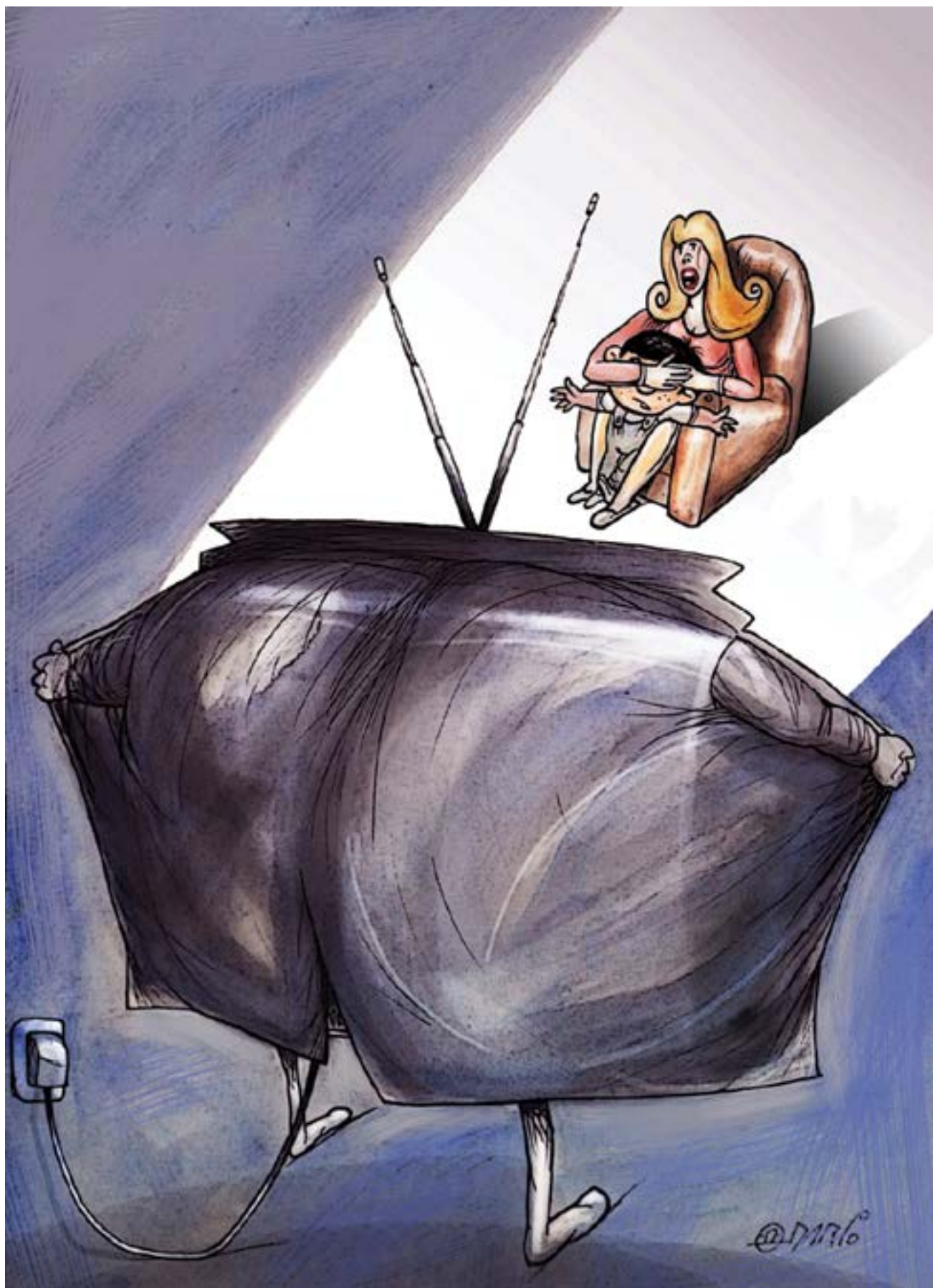
Do tada je on HDZ-ov kardinal. Jamačno, dugo vremena to će i ostati.

Žalosno!

Piše:
Gradimir
GOJER

Pojavljivanjem kardinala Puljića na političkom skupu uz Dragana Čovića katolička crkva je dala vjetar u leđa HDZ-u kao partiji i Čoviću u trci za člana Predsjedništva BiH iz reda hrvatskog naroda u BiH. Kardinal se očito dao instrumentalizirati, što nije dobro za katoličku crkvu koja bi morala brinuti o svim katolicima, a ne samo onima sa iskaznicom HDZ-a BiH

NA MAČKOVOM REPU PONESTAJE MJESTA

**Bijes iz Donje vilice
nosi visoku vunenu
kapu i pređe li preko
visokih vijenaca
planine Zubi, izgubi
se, i ostali bjesovi u
selu Donja vilica pate**

Dobro jutro, evo jedan za probavu, da pomogne ako treba. „Teroristi držali Vučića na nišanu. Predsedniku Srbije bio ugrožen život. Vojska Srbije podigla borbene avione“. Od lidera u regionu, suficita u budžetu, ekonomskog tigra, došli smo do toga da sa dvesta evra može lepo da se živi. Tako je rekao vođa. Bez blama i srama. Ovaj dolazak Vučića na Kosovo – kao kad ti se tetka iz Amerike najavljuje dva meseca, pita za decu i koji broj patika nose, pita koju boju voliš, treba li ti mobilni telefon, ti je sačekaš na aerodromu, a ona ti kaže da je došla bez prtljaga, jer je karta tako jeftinija.

Kad bi barem plitak mozak koji zagazi u duboku vodu imao adekvatne čizme... ali ne, on bosonog smrzne. Najtužnija demokratska tekovina je uvažavanje svačijeg mišljenja. Inteliktualno je osakatila ljudski rod jer se koještarije izgovaraju glasno. Sve pod parolom tolerancije i poštovanja različitosti. Neko je tu pobrkao, ne samo lončice, već skoro pa ceo escajg. Ja ću jedan integralni život, ovaj crni mi teško pada na želudac. Ja kad sam neraspoložena guglam naslove Šešeljevih knjiga... *Smežurano kengurovo mudo Kevin Parker, Južnokorejska gnjida O-Gon Kvon, Očerupana Haška ćurka Kristina Dal, Narogušeno škotsko govno Jan Bonomi...* Bes iz Donje vilice nosi visoku vunenu kapu i pređe li preko visokih venaca planine Zubi, izgubi se, i ostali besovi u selu Donja vilica pate.

Kako sve veći broj zdravorazumnih odlazi iz zemlje, priglupi postaju većina. Vreme radi za njih. Dobar deo

života ti prođe u učenju, studiranju, sticanju znanja da bi čutao dok ti po kičmi jaše bagra sa kupljenim diplomama i lažnim titulama. Najgore je što stvarno misle da su pametni. A i misle da njihove diplome vrede više od naših. Mi smo ih, kažu, dobili besplatno.

Moj čovek, u državnom sektoru, podnosi zakrivljenja Drine od strane neodgovornih i nekolegijalnih, briga ih što će odraditi njihov posao... Koleginica dobar deo vremena na poslu, urla svoju intimu u telefon. Znači i to se može, izurlati svoje bilo kad, bilo gde, baš te briga ko čuje. Razumela bih da je izašla na ulicu, klekla i urlala svoju muku nebu. Ali ovo je telefonski razgovor. Ona bi htela da on više bude muškarac i ne radi stvari koje ona mrzi, a ja bih njega smestila noćas u sigurnu kuću, za svaki slučaj. „Ona je savila kičmu do zemlje i čini sve za njega“. Brate, beži!!!!!! Pa onda kažu, ma dobri su oni kad ih upoznaš, imaju dušu. Znači oni su stoka al' navići ćeš se. (Duša – metafizički deo čoveka koji, ako se dobro proda, može da obezbedi lagodan život fizičkom ostatku.) Tako moj čovek iskoristi dan, pa uveče ne zna ko je tu koga...

Uživajte ipak. Imate veliki Imaginarijum. Baš kao u državama nam. Sve je baš kako izgleda i ništa nije onako kako je u stvari.

P. S. Zakuvalo se opasno u Srbiji. Miriše na vruć ajvar.

Nataša ANDRIĆ

Da li obrazovni sistem ima dobrobiti od reformi obrazovanja?

Današnjem sistemu obrazovanja nametnuta je potreba za približavanjem Evropskoj uniji kako bi se naš sistem aktivnije uključio u evropske tokove obrazovanja i znanja. Obrazovanjem direktno oblikujemo uslove našeg kulturnog, društvenog i ekonomskog rasta. Upravo zbog toga, neophodno je unutar države usaglasiti temeljne ciljeve i vrijednosti koje bi bile dio obrazovnog sistema. Obrazovni sistem bi morao motivisati mlade ljude da svojim angažovanjem doprinesu kvalitetnijem kulturnom, društvenom i ekonomskom rastu.

Nastavnici u Njemačkoj su među najbolje plaćenima u zemlji. Kada su sudije, ljekari i inženjeri protestovali tražeći ista primanja kao i nastavnici, kancelarka Njemačke im je rekla: „Kako možete da se mjerite sa onima koji su vas naučili svemu što znate?“.

Ovo dovoljno govori koliko razvijene zemlje cijene profesiju nastavnika i, nesumnjivo, stanje

Posmatrajući sa strane može se steći utisak da nastavnici u Crnoj Gori pokazuju visok stepen lojalnosti prema obrazovnim vlastima i pružaju podršku za obrazovne promjene, ali to je samo privid u složenom spletu važećih odnosa moći

u zemlji im je na zavidnom nivou upravo zato jer imaju uređen sistem obrazovanja.

Posmatrajući sa strane može se steći utisak da nastavnici u Crnoj Gori pokazuju visok stepen lojalnosti prema obrazovnim vlastima i da pružaju podršku za obrazovne promjene, ali to je samo privid u složenom spletu važećih odnosa moći. Nedoživljavanje nastavnika kao činilaca čiji proces participacije treba brižljivo njegovati, vodi do gubitka za obrazovnu politiku koja u implementaciji ne dobija podršku, kao i do nezadovoljstva nastavnika nedovoljnom uključenošću u kreiranje

sopstvenog posla. Uključivanje nastavnika kao ključnih aktera u ciklus obrazovnih politika od izuzetne je važnosti. Pitanje učestvovanja nastavnika u obrazovnoj politici, te participacije u upravljanju školom, dio su šireg pitanja demokratizacije obrazovanja.

Sveobuhvatna korjenita prosvjetna reforma u Crnoj Gori se desila 2001. i njome se definisala nova koncepcija obrazovanja, u kojoj su vrijednosti demokratičnosti na različitim nivoima snažno naglašene. Iako su tad značajne komponente koje zahtijeva reforma obrazovanja,

uspješno funkcionisale, najslabija karika je bila participacija škola, a posebno nastavnika.

Posljednjih godinu i po rađene su nove haotične sveobuhvatne promjene u obrazovanju koje nisu temeljene na empirijskim istraživanjima, ili ako jesu, onda su u pitanju bila nevalidna istraživanja (neodgovarajući uzorak i ciljna grupa, neadekvatna analiza, pozivanje na istraživanja drugih visoko razvijenih zemalja s nemogućnošću implementacije obrazovnog sistema u našim uslovima). Nisu se temeljile ni na iskustvu nastavnika iz učionice, ni na rezultatima Evaluacije reforme obrazovanja u Crnoj Gori 2010 - 2012. (M. Bešić, T. Reškovac). Istini za volju, u pomenutoj evaluaciji nije bilo osvrta na participaciju nastavnika u procesima odlučivanja i upravljanja, stoga joj nije ni dat značaj u strateškim dokumentima.

Reformu obrazovanja vidim kao značajno strateško pitanje koje bi trebalo da kreira budućnost zemlje. Kakav sistem obrazovanja kreiramo, takva će nam djeca biti, takve ljude ćemo u bliskoj budućnosti zapošljavati. To je veoma ozbiljan proces koji zahtijeva vrijeme, sistematičnost u radu i viziju. Ne smiju se donositi ishitrene odluke. Svaka reforma u prosvjeti mora se dati na sud javnosti, naročito treba omogućiti da nastavnici sa zapaženim radnim iskustvom iskažu svoje zahtjeve i preporuke, da neposredno

učestvuju u osmišljavanju cjelokupne reforme.

Pored neuključivanja nastavnika u procese kreiranja promjena, često možemo čuti prebacivanje odgovornosti za neuspjeh na njih. Takođe, evidentno je da su, pored svih reformi, podsticaji za dizanje kvaliteta obrazovanja uglavnom individualni i dolaze iz entuzijazma nastavnika i njegovog emotivnog odnosa prema mladim ljudskim bićima. Znatan je broj i onih kojima je sistem ubio svaki entuzijazam (narušen ugled, niska primanja, život na rubu egzistencije...) što se neminovno negativno odražava i na kvalitet rada. Mnoge škole nemaju podsticajni radni ambijent, nastavnicima je potkopan autoritet, često su predmet nasilja i omalovažavanja, sistem ih ne štiti već štiti destruktivne pojedince i tako ubija produktivnost cijelog okruženja.

Svaka, pa i najmanja promjena u obrazovanju, a posebno ove posljednje sveobuhvatne promjene, morale su se sprovesti oprezno i kroz niz pilot projekata. Kod nas promjene su sprovedene frontalno, odjednom u svim školama i svim razredima. Naravno, tada su neminovni i brojni problemi, od neupućenosti nastavnika u način realizacije nastavnih programa, pojave udžbenika lošeg kvaliteta ili pak nepostojanja adekvatnih udžbenika koji prate novi program, problema sa administracijom, do neusaglašenih, često kontradiktornih, stavova između zaposlenih u Zavodu za školstvo i Ministarstvu prosvjete.

Takođe, gotovo da ne postoji komunikacija između resornog ministarstva i drugih njemu podređenih institucija sa školama. Važne aktuelnosti, odluke i promjene nastavnici saznaju istovremeno kad i ostala javnost, nakon što su već formirali radne grupe, odredili i odradili neke segmente reforme, bez želje da čuju mišljenje i sugestije nastavnika praktičara. Neusklađenost programa na fakultetima koji obrazuju buduće nastavnike sa reformskim promjenama u školama, je takođe jedan od izraženih problema.

Svaku promjenu neophodno je prvo dobro osmisлити i utemeljiti imajući u vidu vrijeme, potrebe i postojeće uslove u zemlji, staviti akcenat na vaspitne ciljeve, poboljšanje statusa i vraćanje ugleda nastavniku, osvješćivanje značaja naše profesije... Posljednjim promjenama, i pored evidentno povećanog problematičnog ponašanja učenika, zapostavljeni su vaspitni ciljevi. U prvom ciklusu osnovne škole izostavljen je čas Nadgledano učenje, a u trećem ciklusu predmet Građansko vaspitanje. Urađene su i neadekvatne izmjene Pravilnika o načinu i postupku dodjeljivanja pohvala i nagrada i vaspitnim mjerama za učenike osnovne škole.

Kroz reformu posebno je izražena potreba za smanjenjem obima predmetnih programa i sedmičnog broja časova, iako se ta potreba ne temelji na egzaktnim podacima. Nedjeljni broj časova umanjen je za 10 posto, Predmetni programi umanjeni za 10 posto, ali količina gradiva po jednom času ostala je ista. Na taj način nije postignuto rasterećenje učenika već je samo nedjeljni boravak i učenje djece u školama umanjeno za 10 posto.

Naš učenik u toku devetogodišnjeg školovanja po novom Planu ima prosječno 655 časova manje od učenika u zemljama OECD. Učenici u Crnoj Gori u toku devetogodišnjeg školovanja nastavu pohađaju jednu godinu manje od učenika u zemljama OECD.

Stoga se pitamo, da li smanjeni broj časova i predmetnih sadržaja mogu:

- povećati kvalitet osnovnog obrazovanja;
- smanjiti procenat nedovoljno funkcionalno pismenih;
- smanjiti zaostajanje u učenju u odnosu na prosjek OECD? – akademik S. Backović

Nadam se da će odgovorni za kreiranje obrazovne politike i iniciranje reformi obrazovanja u Crnoj Gori u skorije vrijeme naći za shodno da se pozabave bar nekim od navedenih pitanja.

Olivera LEKOVIĆ

(Autorica je učiteljica i

magistrica obrazovne politike)

Posljednjih godinu i po rađene su nove haotične sveobuhvatne promjene u obrazovanju koje se nisu temeljile na empirijskim istraživanjima, ili ako jesu, onda su u pitanju bila nevalidna istraživanja. Nisu se temeljila na iskustvu nastavnika iz učionice

EDMUND.

Ogledalo naše nekulture

Petnaestog septembra, povodom Međunarodnog dana čišćenja obale, organizuje se čišćenje plaža duž crnogorske obale. Kako saznajemo iz medija, u akciju će biti uključene brojne NVO i javne institucije, a akciju je podržala Delegacija Evropske unije.

Čistiće se lokacije koje pripadaju primorskim opštinama Herceg Novi, Tivat, Kotor, Sutomore, Budva i dvije lokacije u Ulcinju – ušće Bojane i Porto Milena.

Međunarodni dan čišćenja obale ima za cilj da mještani toga dana izađu na plaže očiste ih od plastike, papira i ostalog otpada kojim se svake godine sve bezobzirnije zagađuju plaže, a i more.

Koliko je to uzelo maha u ovoj našoj ekološkoj državi najbolje svjedoči podatak da je prošle godine u ovoj akciji sakupljeno više od dvije tone otpada.

Ovog ljeta imao sam priliku više puta da obidem naše plaže od Igala do Ulcinja i uvjerim se koliko su turisti, a posebno ovi iz našeg okruženja, nemarni kad je riječ o čistoći plaža. Mnogima je teško da odu nekoliko metara do kontejnera i u njih bace otpatke od hrane, raznu ambalažu i ostalo smeće, nego sve to ostavljaju na plažama pored sebe gdje se sunčaju i odmaraju. Uzaludna su i ove sezone bila sva upozorenja da čuvamo naše plaže i obalu, odnosno da na njih ne bacamo otpad.

Ovo je ogledalo nas samih, a nad tim se uveliko zgražavaju strani turisti. Svojevremeno sam imao priliku da u Ženevi boravim u hotelu od kojeg se nedaleko nalazila pokretna tržnica, na kojoj su se prodavalo voće i povrće, garderoba i ostalo. Pijaca je zatvarana u sedamnaest sati, a nakon što odu prodavci sa nje na tom betonskom

platou niste mogli vidjeti ni najmanji papirić. Svako je iza sebe pokupio otpad i ostavio ga tamo gdje je to predviđeno. A to je ogledalo naše nekulture.

Kada li ćemo mi dostići taj nivo građanske kulture?

Ranko Milović
Herceg Novi

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, Ul.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

TRI DECENIJE OD
TZV. ANTIBIROKRATSKE REVOLUCIJE (VI)

Telegrami podrške beogradskih Crnogoraca

Grupa intelektualaca iz Beograda, rodnom iz Crne Gore, poslala je pismo u kojem su tražili "ispitivanje odgovornosti za slučaj Žute grede", a u pismu je posebno napadnut Vidoje Žarković kao najodgovorniji za "varvarski čin crnogorskog rukovodstva"

Između oktobarskog i januarskog protesta iz Beograda je redovno potpaljivana ionako usijana situacija u Crnoj Gori s ciljem da se što prije svrgne njeno rukovodstvo. Prednjačili su tzv. terazijski Crnogorci.

Grupa intelektualaca u Beogradu, rodnom iz Crne Gore, poslala je protestno pismo *Glas protesta* u kojem traži „ispitivanje odgovornosti za slučaj Žute grede”. Potpisali su ga novinar **Zoran Sekulić**, istoričar **Rastislav Petrović**, psihijatar **Jovan Striković**, književnik **Miodrag Bulatović**, **Miško Kalezić**, **Aleksandar Sekulović**, **Slavko Milić**, **Milivoje Stamatović**. uz napomenu da ima „još par stotina hiljada onih koji nijesu mogli da potpišu zbog nedostatka prostora”. U pismu je posebno napadnut **Vidoje Žarković** kao najodgovorniji za „varvarski čin crnogorskog rukovodstva”.

U novembru 1988. godine sindikalnoj organizaciji *Radoja Dakića* stiglo je saopštenje „Protiv nasilja nad narodom“, koje su, između ostalih, potpisali **dr Zaga Golubović**, **dr Laslo Sekelj**, **dr Trivo Indić**, **dr Gajo Petrović**, **dr Žarko Puhovski**, novinar **Dževad Galijašević**... Tražili su smjenu crnogorskog rukovodstva zbog „protivzakonite upotrebe sile nad narodom Crne Gore“ povodom oktobarskih protesta.

Stizali su telegrami podrške i Republičkoj konferenciji Saveza socijalističke omladine Crne Gore (RK SSOCG), Univerzitetskoj konferenciji SSO, stanarima studentskih domova u Titogradu, Nikšiću i Kotoru, radnicima cetinjskog *Oboda* i nikšićke

Željezare...

Predsjedništvo Univerzitetske konferencije SSO Beograda uputilo je pismo Univerzitetskoj i RK SSO Crne Gore i drugim organima i organizacijama u Crnoj Gori u kojem izražava veliko žaljenje zbog upotrebe sile protiv omladine i radnika: „Tu veliku grešku pred svojim narodom nikada niko neće oprostiti”, napisali su beogradski studenti.

Izvrjesni Inicijativni odbor Fonda solidarnosti iz Beograda uputio je sindikalnoj organizaciji *Radoja Dakića* poruku naslovljenu „Protiv nasilja nad narodom“ u kojoj traži odgovornost onih koji su uveli vanredno stanje („hitne mjere”) i „protivzakonito upotrijebili silu nad narodom Crne Gore”.

Studentima Univerziteta Crne Gore stigli su brojni telegrami podrške od studenata sa više univerziteta iz Srbije da istraju u svojim zahtjevima.

Radislav Filipović, pukovnik JNA u penziji iz Beograda, uputio je *Obodu* pismo protiv „brutalnog napada milicije na demonstrante u Titogradu, Nikšiću i Cetinju i uvođenja vanrednog stanja“ jer je sve to „državni teror birokratije nad narodom“, naglašavajući da se „izmišlja opasnost od srpskog nacionalizma za Crnu Goru i njen narod“. On je 17. novembra uputio Luci Bar „otvoreno pismo“ u kojem negira postojanje crnogorske nacije tvrdeći da su je „izmislili Crnogorci, a prihvatila Kominternu i svi ostali neprijatelji srpskog naroda“.

Telegram u ime Odbora za odbranu slobode, misli i izražavanja, koji je potpisao **Dobrica Ćosić**, stigao je Predsjedništvu Crne Gore, a njegovu

kopiju **Matija Bečković** poslao je pjesniku **Ranku Jovoviću** i **Novaku Kilibardi** s molbom da sa njihovom sadržinom upoznaju studente. Naravno, u tim pismima i telegramima ne pominje se da je miting od 7. i 8. oktobra prerastao u srpske nacionalističke demonstracije sa rušilačkim tendencijama.

Na sjednici Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, održanoj 28. oktobra 1988. godine, akademik **Vlado Strugar** je u svojoj besjedi protestne mitinge nazvao političkim ustankom naroda. Govoreći o mogućem ujedinjenju Crne Gore i Srbije, rekao je: „Uprli su branioci institucija sistema u Crnoj Gori da ne dozvole da se Crnogorci poistovjećuju sa Srbima... stoga za komuniste u Crnoj Gori stvaranje sopstvene nacije je partijski zadatak”.

Strugar je bio poznat po negiranju Crnogoraca i ranije i kasnije.

Na Univerzitetskoj konferenciji

SK od 9. novembra 1988. bespoštedno je kritikovan rad najviših crnogorskih državnih i partijskih organa. Tada je za koordinatora Univerzitetske konferencije izabran mr **Momir**

Bulatović, asistent Ekonomskog fakulteta. On je ovlašten da pregovara sa predstavnicima CK SK Crne Gore o daljem toku „događanja naroda”.

Desetog decembra Predsjedništvo CK SK Crne Gore i Predsjedništvo Univerzitetske konferencije SK održali su zajedničku sjednicu.

Bulatović je svjesno izbjegao da sa članovima Predsjedništva CKSK CG napiše zajedničke zaključke sa te sjednice, a onda je kasnije tvrdio da je partijsko rukovodstvo Crne Gore samo, na prevaru, napisalo zaključke.

Kakav su stav imali studenti Univerziteta o rasturanju mitinga od 7. i 8. oktobra svjedoči i diskusija **Pavla Bulatovića** u Skupštini Crne Gore od 25. oktobra 1988. godine. Bulatović je osudio mitingaše: „Mnogi istupi su krajnje ogavni, da ih treba pohraniti u zdravstvenoj kartoteci i u kažnjeničkoj evidenciji. To ne može biti politička platforma radnih ljudi, studenata, omladine i građana Crne Gore”.

On je kazao da bi trebalo „identifikovati militatne grupe na mitinzima u Titogradu i Nikšiću, koji su došli iz Srbije, Kosova i Skoplja”.

(Nastavlja se)

Priredio: **Veseljko KOPRIVICA**

Zaustavljen marš šajkača

Oktobarski miting dobio je ogroman publicitet u jugoslovenskim i inostranim medijima.

Ljubomir Tadić, „istaknuti beogradski akademik”, izjavio je *Rojtersu* da su crnogorski lideri „upotrebom sile iskopali sebi grobove”.

Izražavanje podrške Srbiji i **Slobodanu Miloševiću** baciće sumnju na umiješanost Beograda u ove događaje i otvoriti pitanje krajnjih ciljeva srpske politike, objavio je *Radio Pariz*.

Čitaoci *Tajmsa* mogli su da pročitaju da je Milošević odbio da osudi ono što pet od šest jugoslovenskih republika nazivaju anarhijom.

Njujork tajms je u članku pod naslovom *Jugoslovenska policija rasturila opsadu u provincijskom gradu* objavio da „isticanje nacionalizma i optužba neimenovanih snaga za ugrožavanje nezavisnosti Crne Gore sugerišu da federalno rukovodstvo želi da upozori Srbiju”.

Zapadnonjemački *Tagescajtung* pisao je da su se prvi put u Titogradu poslije rata sučelili kao neprijatelji dva naroda – Crnogorci i Srbi.

Grčki provladin list *Elefterotipija* objavio je tekst naslovljen *Jugoslavija spremna da eksplodira svakog trenutka*. U njemu se kaže i ovo: „Križa u postitovskoj Jugoslaviji je dostigla opasne razmjere ne samo za ovu zemlju, već i za Balkan i Evropu”.

Njemački *Špiگل* je konstatovao da se u Jugoslaviji „svako bori protiv svakoga” i da je u Titogradu „prvi put od ljeta” zaustavljen „marš šajkača”.

Londonski *Ekonomist*, inspirisan događajima u Crnoj Gori i Vojvodini, objavio je prilog *Jugo minus slavija*, u kojem navodi: „Jugozbrka je djelimično ekonomska... Dublji dio problema – jer je ukorijenjen u vjekove istorije – jeste rivalstvo između različitih nacionalnosti... Ako sve ovo prijeti da dovede Jugoslaviju do raspadanja, to je zato što ljepilo, koje je držalo segmente zajedno, nije više snažno kao što je bilo. Tito je bio superljepilo”.

MARIJA SAIČIĆ

Kako ste odlučili da studirate teoriju umjetnosti i zbog čega Vas je ona privukla?

-Moje interesovanje je počelo još 2010. godine, kada je u Centru savremene umjetnosti u Podgorici izloženo slavno djelo Mikelandela Merizija Da Karavađa *Narcis*. To je bio moj prvi odlazak u galeriju, koji me je potpuno opčinio, jer sam ostala nijema pred platnom ovog čuvenog baroknog umjetnika. Zanimalo me je sve o toj slici, njenom nastanku, istoriji, tehnici, i naravno o samom autoru. Tada nijesam mnogo znala o umjetnosti, ali sam se zainteresovala. Tim događajem počinje moje traganje i učenje o umjetnosti koje vjerujem da će trajati čitavog života.

Jesu li istoričari i teoretičari umjetnosti i sami na neki način umjetnici?

Smatram da jesu, jer teoretičari možda ne oblikuju rukama, ne igraju se bojama i oblicima, ali se igraju sa mislima i riječima. Smatram da je i lijepo oblikovana misao umjetnost. I teoretičari stvaraju samo su njihova tehnika i materijali drugačiji od onog kakve koriste slikari, vajari, fotografi, arhitekti, dizajneri...

Nedugo nakon studija uspjeli ste pronaći posao u struci, koja u našoj zemlji baš i ne zvuči perspektivno. Da li je i koliko teško biti teoretičar i istoričar umjetnosti u Crnoj Gori?

Još dok sam studirala otac je znao zabrinuto da me pita: „I gdje ćeš ti raditi kada završiš fakultet?“, a ja bih uvijek samouvjereno odgovarala - galerija! To je bila moja želja još od studentskih dana, mada iskreno nijesam znala gdje će me put odvesti. Mislim da je moja želja i upornost bila mnogo jaka, i da upravo zbog toga danas imam tu sreću i zadovoljstvo da se bavim muzejskom i galerijskom djelatnošću.

Biti istoričar i teoretičar umjetnosti u našoj zemlji jeste teško, u smislu angažovanja, dobijanja nekog projekta, ili posla, s obzirom na to da zadnjih godina, koliko mogu da primijetim, ima nas sve više, a institucija koje se bave kulturom i umjetnošću dosta manje. Čak i kada se dobije prilika za rad, onda je konstantno dokazivanje, jer stariji i iskusniji teoretičari i istoričari su postavili visoke standarde do kojih se dolazi svakodnevnim učenjem i

Marija Saičić teoretičarka je umjetnosti. Nakon završenih studija, radila je kao pripravnik u *JU Muzej i galerija Tivat*. Zahvaljujući znanju, stručnosti i senzibilitetu nastavila je da radi u ovoj instituciji, a za *Monitor* govori o svom iskustvu, položaju i važnosti teoretičara i istoričara za savremenu umjetnost

neoborivom voljom. Ja sam imala sreću da učim od nekoliko značajnih imena na našim prostorima (poput Milivoja Solara, Tonka Maroevića, Vlatka Ilića, Miluna Lutovca, Aleksandra Čilikova i drugih...) od kojih sam dosta toga naučila. Naravno, smatram da imam još uvijek dosta da učim da bih postigla ono što želim.

Do sada ste otvorili brojne izložbe i upoznali mnoge istaknute umjetnike sa naših prostora. Koliko Vam znači to iskustvo?

Otvaranje izložbi i pisanje kritika za iste je možda moj i najomiljeniji dio posla. Imala sam priliku da otvorim veliki broj izložbi što je za moje godine ipak bogato iskustvo. Upoznala sam se sa različitim vrstama stvaralašta u protekle tri godine, ali pored toga i nevjerovatne ljude, umjetnike! Svako od njih donese nešto novo, od svakog se ponešto nauči. Zanimljivo mi je bilo to da stariji, afirmisani umjetnici su bili mnogo *lakši* za saradnju od mladih. Još uvijek nijesam shvatila zašto je to tako.

Ali svakako i jedni i drugi me uvijek nauče nečemu novom, i pripreme za iste ili slične situacije.

Zbog čega je uloga teoretičara umjetnosti važna za kulturu i stvaralaštvo?

Istoričari i teoretičari su ti koji daju konačni sud o umjetnosti, oni mogu da raspoznaju umjetnički kvalitet od kiča i komercijale (koje je danas nažalost sve više). Uvijek mogu dati neke smjernice umjetniku u misaonom smislu. Međutim, pored nas postoji velik broj zvanja koji su odgovorni za kulturu u našoj zemlji, tako da mislim da kolaboracija svih nas zajedno utiče na kulturu i stvaralaštvo. *Summa summarum* je da su ljudi koji se bave umjetnošću i kulturom malobrojni u našoj zemlji, i da se ponekad naša uloga zanemari. Ipak, svi mi i dalje radimo i stvaramo bez obzira na okolnosti jer je ipak umjetnost ta koja na kraju dana izazove katarzu u ljudima.

Miljana DAŠIĆ